

Boj proti krizi je boj za nova delovna mesta

I. Uvod

Ob pretežni odsotnosti iniciative in velikih zamud na vladni strani Strokovni svet SDS predlaga tretji paket protikriznih ukrepov. Prvega je predlagala prejšnja vlada RS v odhajanju jeseni 2008, drugega smo predlagali v prvi polovici lanskega leta. Vsega že povedanega ne ponavljamo, kar pa ne pomeni, da ni več aktualno.

V SDS sedanje gospodarske krize ne vidimo kot potrditev starih ideoloških predsodkov o tržnem gospodarstvu, ampak kot ciklični dogodek, iz katerega se bodo ljudje, podjetja in države kaj naučile ali pa tudi ne. Kriza je čas, v katerem je mogoče narediti tudi velike korake naprej, čas, v katerem se prerazporejajo tržni deleži, pojavljajo nove tehnologije in še hitreje kot sicer prihaja do umiranja slabega in rasti perspektivnega. Kriza je čas za rojevanje idej, na katerih temeljijo naslednje konjunktore.

Zato smo tolikokrat predlagali ukrepe, ki bi posebej pomagali razvojno in inovativno aktivnemu delu slovenskega gospodarstva in h krepitvi malih in srednjih podjetij. Na takih bo namreč temeljila rast v naslednjem ciklu rasti, ne na bolnikih, ki so med krizo priklopljeni na kisik, da bi po krizi lahko s težavo sopihali.

Zato že ves čas zavračamo pristope, ki so temelj slovenske vladne krizne gospodarske politike. To so:

- pasivno čakanje, kdaj se bodo vrnila naročila naših partnerjev iz tujine;
- osredotočenost politik in ukrepov na slaba podjetja in zanemarjanje dobrih;
- popolnoma netrajnostno prelaganje bremena krize na naslednje generacije z velikim povečevanjem zadolženosti in proračunskega primanjkljaja za tekočo potrošnjo države;
- nepovezanost ukrepov s podnebnimi spremembami in večinoma prezrt trajnostni razvoj;
- marksistično modrovanje o tem, da je kriza dokaz za zgrešenost tržnega gospodarstva in da tako itak ne more naprej.

Nasprotno. Ta kriza je pokazala veliko žilavost socialno tržnega gospodarstva. Še sredi leta so naši politiki govorili o »največji krizi v moderni zgodovini človeštva«, potem o »največji krizi v zadnjih sto letih«. Ob koncu leta je to postala »največja kriza po drugi svetovni vojni«. Tuji analitiki gredo celo tako daleč, da se sprašujejo, ali je bilo to vse. Usklajeno delovanje centralnih

bankirjev in vlad je kot kaže preprečilo, da bi se kriza poglobila v dolgotrajno recesijo, kakršno smo imeli v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Ovržena je bila tudi nevarnost, da se, podobno kot takrat, tržno gospodarstvo zapre v protekcionizmu na nacionalnem, in korporativizmu na podjetniškem nivoju.

Socialnost tržnega gospodarstva je preprečila, da bi se kriza izkazovala v večjem povečanju revščine in prikrajšanosti ljudi. Krizo povprečen državljan čuti precej manj, kot bi jo, sodeč po velikosti časopisnih naslovov in negativnih indeksov, moral. Po drugi strani pa novice o tem, da je dno krize doseženo, ne pomeni dosti tistim, ki ne najdejo dela, saj delovna mesta ne nastajajo. Kriza je v bistvu kriza zahodnih gospodarstev izobilja in blagostanja, ki je kot kaže izčrpalo potenciale rasti industrijske in do neke mere celo informacijske ekonomije. Vse izdelke, storitve in informacije, ki jih še potrebujemo, lahko po zaslugi vedno večje učinkovitosti zagotavlja vedno manj zaposlenih. Manj razvita okolja imajo v svojem dohitevanju razvitih večji potencial rasti, kar dobro dokazujejo države, kot so Kitajska, Indija in Brazilija.

Strateško je odziv manj razvitih držav, kakršna je tudi Slovenija, torej dvojen. Z vlaganjem v infrastrukturo in standard prebivalcev lahko tudi med krizo dohiteva razvitejša okolja, po drugi strani pa mora gospodarstvu omogočiti, da se prestrukturira v smeri, da bo konkurenčno v pokriznih časih. Nič od tega se ni zgodilo. V času krize je Slovenija svoj zaostanek za razvitimi državami Evrope celo povečevala. Podjetjem pa je bilo predvsem omogočeno, da vedrijo dokler se ne vrne povpraševanje in z njim boljši časi, ne pa, da krepijo lasten razvoj in izdelke pod lastno blagovno znamko, pri katerih ne bi samo pasivno čakali, kdaj bodo spet povpraševali po njihovem polizdelku in ali bo dovolj poceni, ampak bi imeli usodo v večji meri v svojih rokah. Zahodna tržna gospodarstva so v času krize bistveno nižala stroške in večala produktivnost. V Sloveniji je produktivnost med tem celo močno padla. Posledica višanja produktivnosti je res večja brezposelnost, vendar pa so tisti, ki so zaposleni, zaposleni bolj produktivno.

Po krizi ne bo tako, kot je bilo prej. Tuji kupci se bodo morda vrnil, morda ne. Morda bodo našli cenejšega dobavitelja. Prvega leta krize v Sloveniji nismo izkoristili za spremembe. Natančneje, gospodarstvu nismo dali signalov, da naj se prilagaja, nismo prestrukturiranja lajšali, nasprotno, državne politike so bile usmerjene k ohranjanju status quo. Skrajni čas je, da se s tako prakso preneha. V dokumentu je vrsta ukrepov iz različnih področij. Njihovo rdečo nit pa lahko strnemo v naslednje:

- Ključ do izhoda iz krize imajo podjetja in podjetniki. Podjetniki verjetno bolje od države vedo, kje so priložnosti, trgi in tržne niše in kako se morajo prestrukturirati. V prestrukturiranju jih morajo siliti lastniki, država pa ga mora stimulirati.
- Največji izziv leta 2010 je obrniti trend na trgu dela iz naraščanja v padec brezposelnosti.

Politike morajo stimulirati vse oblike ustvarjanja novih delovnih mest in to bolj intenzivno kot ohranjanje starih. Novo delovno mesto je namreč zagotovo perspektivnejše od povprečnega starega. Ogromne rezerve so v samozaposlovanju ter v malih in srednjih podjetjih. Človek, ki ne dela, je za državo najdražji.

- Malo držav v Evropi je, kjer je finančni sektor v tako veliki meri pod lastniškim vplivom države kot v Sloveniji. Zato je nedopustno, da slovenski finančni sektor ne servisira ustrezno gospodarstva.
- Država mora skozi davčno politiko pomagati razvojno in inovacijsko intenzivnim podjetjem, ne pa podjetjem, ki na trgu tekmujejo s slabo plačanimi delavci.
- Javni sektor je prevelik, da (1) ne bi delil usode zasebnega sektorja pri plačah in zaposlovanju in (2) prepomemben, da ne bi bil profesionalno voden in učinkovit.

Predlagani ukrepi so kratkoročne narave. Doslej najboljši in edini program dolgoročajših ukrepov pa predstavlja Okvir gospodarskih in socialnih reform, ki je kljub krizi, ali pa zaradi nje, bolj aktualen kot kdajkoli, in ki se ga vlada kot kaže v dobrem letu ni niti dotaknila. Ob tem, da bi težko našli boljši motiv za reforme kot je kriza.

II. UKREPI NA PODROČJU FINANC IN GOSPODARSTVA Razlogi za ukrepe na finančnem področju in v gospodarstvu

Slovenija je kot članica Evropske unije in Evropske monetarne unije v letu 2008 sprejela odgovornost za pripravo skupnega načrta za ohranitev gospodarske dejavnosti in za preprečitev recesijske spirale in s tem za ohranitev čim večje možne zaposlenosti. Nujen je bil hiter, odločen in notranje usklajen odziv Evropske unije, držav članic in Evropske centralne banke ter ostalih centralnih bank držav članic. Cilji skupnega načrta so bili jasni: obnoviti zaupanje v finančne trge, omejiti posledice finančne krize v gospodarstvu in spodbujati sodelovanje na mednarodni ravni. Decembra 2008 so bili na ravni Evropske unije usklajeni glavni kratkoročni ukrepi za doseganje teh ciljev in sicer za zagotovitev likvidnosti finančnega sistema, ponovno vzpostavitev medbančnega trga in za zagotovitev solventnosti bančnega sistema.

Ob teh kratkoročnih ukrepih, katerih namen je bil v prvi vrsti oživitev kreditne aktivnosti bank, je Evropska unija sprejela tudi številne druge ukrepe. Načrt oživitve gospodarstva Evropske unije je bil usklajen s podobnimi pobudami, ki jih izvajajo druge ključne gospodarske sile v svetu in je usmerjen k: povečanju kupne moči prebivalstva, spodbuditi gospodarske rasti in zaposlovanju. Evropska unija je sprejela ukrepe za zvišanje zgornje meje pomoči, ki je na voljo državam članicam zunaj evro območja v primeru finančnih težav, povečanje intervencij Evropske investicijske banke za mala in srednja podjetja, obnovljivo energijo in čisti prevoz, za pospešitev dodeljevanje sredstev iz socialnih in regionalnih skladov, boj proti praksam davčnega dampinga v Evropi, za sprostitev sredstev za zaposlovanje v ključnih sektorjih evropskega gospodarstva, zlasti prek Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji, začasno dvoletno možnost

prekoračitve praga "de minimis" za državne pomoči in prilagoditve okvira, potrebne za povečanje podpore podjetjem, zlasti malim in srednjim podjetjem, ter dosledno izvajanje akcijskega načrta za

"Zakon o malih podjetjih".

Ob teh ukrepih je bila naloga vsake države članice, da pripravi nacionalni načrt za odziv na finančno krizo in oživitev gospodarstva. V prvi vrsti je pri finančni krizi pomembna podpora bančnemu sektorju, katerega naloga je financiranje gospodarstva. Priporočilo Evropske unije je bilo, da so ukrepi za finančni sektor predvsem kratkoročne narave in da morajo biti usklajeni s sprejetimi dolgoročnimi cilji in strukturnimi reformami. Za oživitev gospodarstva je tako pomembno, da se nadaljuje izvajanje pakta stabilnosti in rasti, ki je z vsemi prožnimi možnostmi ustrezen okvir proračunske politike v Evropi in je usklajen s ciljem dolgoročne vzdržnosti javnih financ. Evropska unija je za države članice oblikovala skupna priporočila, da bi se le-te kljub različnim razmeram, ki vladajo v posameznih državah članicah, lahko usklajeno odzvale. To pomeni, da morajo imeti ukrepi v podporo povpraševanju takojšnje učinke, biti morajo biti časovno omejeni in usmerjeni v najbolj prizadete in za strukturo gospodarstva najpomembnejše sektorje, da so lahko ukrepi v obliki povečanih javnih odhodkov, razumnih znižanj davčnih obremenitev, zmanjšanja socialnih prispevkov, pomoči nekaterim kategorijam podjetij ali neposrednih pomoči gospodinjstvom, zlasti tistim najbolj ogroženim, da ukrepe dopolnjujejo prizadevanja za izvajanje strukturnih reform.

Države članice so imele na razpolago tako imenovano „škatlo z orodjem“, iz katere so lahko, skladno s priporočili Evropske unije, vzele tisto, kar so potrebovale. Uspešnejše in bolj odločne države članice so posegle po ukrepih za stabilizacijo in normalno delovanje finančnega sistema in finančnega trga, za spodbujanje proizvodnje in investicijske dejavnosti, za ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest ter za blažitev socialnih posledic krize, za spodbujanje zasebne in državne investicijske potrošnje ter za racionalnejše obnašanje države. Padec BDP v državah evro območja je tako bistveno nižji kot v Sloveniji. V tretjem četrtletju 2009 je bil medletni padec gospodarske rasti v Sloveniji skoraj dva krat višji kot je bil padec gospodarske rasti držav evro območja. Ta podatek pa ni nobeno presenečenje, saj so bili ukrepi vlade Boruta Pahorja napačni in neceloviti, predvsem pa so bili prepozni. Upoštevanih je bilo zelo malo naštetih priporočil Evropske unije in uporabljeno zelo malo od možnih ukrepov. Ukrepi, katere je sprejela vlada, slovenskega gospodarstva ni prav v ničemer spodbudilo v investiranje in v odpiranje novih delovnih mest. Ukrepi vlade Boruta Pahorja so gospodarstvo prej spodbujali k zmanjševanju proizvodne aktivnosti, kot k njenemu povečanju.

Od dneva državnozbornih volitev leta 2008, do dneva konstituiranja nove vlade, je prejšnja vlada opravljala tekoče posle, pa vendar je sprejela vrsto proti kriznih ukrepov. Mednje sodijo

neomejeno jamstvo za depozite prebivalstva v bankah s sedežem v Sloveniji, možnost dajanja državnih garancij za posojila bank ter možnost dokapitalizacij in vstopa v lastništva bank in zavarovalnic s sedežem v Sloveniji. Misija 2009 Mednarodnega denarnega sklada (MDS) je te ukrepe pozdravila kot dober in hiter odziv države na razmere v svetu. Ob koncu mandata je prejšnja vlada sprejela novelo Zakona o bančništvu, novelo Zakona o javnih financah, novelo Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb ter novelo Zakona o dohodnini, s katerimi bi še dodatno razbremenili slovensko gospodarstvo. Namen novel, ki jih je vlada Boruta Pahorja vehementno zavrnila, je bilo znižanje davka na dohodek pravnih oseb, povečanje olajšave za investicije in povečanje olajšave za raziskave in razvoj, ob tem, da bi večje olajšave veljale že za leto 2008. Prejšnja vlada je tudi predlagala, da bi davčna uprava preplačan DDV podjetjem vrnila v krajšem roku. Ti ukrepi bi slovenskemu gospodarstvu zagotovili več razpoložljivih sredstev in vzpodbudili investiranje, še posebej za raziskave in razvoj in ne nazadnje povečali likvidnost gospodarstva.

Vlada Boruta Pahorja v kasnejšem obdobju ni naredila ničesar v smeri, da bi banke - kjer ima v negativnem smislu vodilno vlogo največja državna banka - opravljaje svojo primarno vlogo, to je financiranje gospodarstva. Banke v Sloveniji so v mesecu oktobru 2009 odobrile najmanj kreditov v zadnjih štirih mesecih. Slovenska podjetja ne samo, da se soočajo s pomanjkanjem dolgoročnih virov, ampak jim primanjkuje tudi tako imenovanega obratnega - delovnega kapitala. Slovenska podjetja prihajajo do finančnih virov lažje v tujini. Jamstvena shema za financiranje gospodarstva in sredstva zbrana iz bančnih obveznic, niso prinesla zadostnega financiranja gospodarstva. Ne samo, da imajo mala in srednja podjetja problem pridobiti vire, do posojil ne pridejo niti velika podjetja in v mnogih primerih so zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ogrožena že pridobljena naročila slovenskih podjetij. Iz podatkov, ki so na voljo, je razvidno, da tudi sredstva, katere je RS iz naslova izdanih obveznic plasirala v bančni sistem niso bila namenjena za močnejšo kreditno aktivnost, ampak so banke sredstva prenesla v tujino. Hkrati pa so sredstva SID Banke, pridobljena z državno neomejeno in nepreklicno garancijo, ostala v bankah za njihovo lastno sanacijo preteklih napačnih odločitev in niso bila prenesena v gospodarstvo, kar je SID-ova zakonska naloga.

Vlada Boruta Pahorja ni pripravila razvojno naravnanih ukrepov za gospodarstvo. Večina ukrepov je bila sprejeta za gašenje že narejene škode in blažitve socialnih problemov. Ministrstvo za gospodarstvo je eno izmed tistih, ki je v zadnjem letu izvedlo najmanj ukrepov. Ministrstvo za gospodarstvo ni predstavilo ali izpeljalo nobenega systemskega ukrepa.

Slovenija ima najvišji strošek delovne sile, kar predstavlja velik pritisk na delodajalce ter slovensko gospodarstvo nekonkurenčno. Infrastrukturalne investicije predstavljajo enega od pomembnejših dejavnikov proti kriznim ukrepom oziroma blažilcev krize. Slovenija je na tem področju podhranjena. Časovnica za posamezne projekte infrastrukturnih vlaganj v železnice,

telekomunikacije in energetiko se vedno bolj odmika. Preveč toga in neusklajena zakonodaja na področju javnega naročanja, gradenj, varstva okolja, prostora so eden izmed vzrokov obstoječega stanja. Zadnja sprememba prostorske zakonodaje je celo prinesla podaljšanje postopkov iz teoretičnih 24 mesecev na 37 mesecev, kar je dovolj zgovoren podatek, kakšna strategija se vodi na področju infrastrukturnih investicij.

Proračun za leto 2009 je bil pripravljen na popolnoma napačnih makroekonomskih predpostavkah, ni bil razvojno naravnani, odhodki pa so se v primerjavi z letom 2008 bistveno preveč povečali. Čeprav so bile napovedi o nižji gospodarski aktivnosti in podatki o slabših javno finančnih gibanjih znani, sta bila potrebna kar dva rebalansa proračuna. V prvih osmih mesecih leta 2009 je bila rast odhodkov v primerjavi z istim obdobjem leta 2008 kar 10 odstotna, kar je ob 6,5 odstotnem padcu prihodkov v istem obdobju povzročilo rekordni javno finančni primanjkljaj. Ob tem je potrebno povedati, da tako ekspanzivna fiskalna politika ob že omenjenem rekordnem primanjkljaju ni pomenila niti državne investicijske potrošnje niti ni spodbudila zasebne investicijske potrošnje. V letu 2009 smo tako zabeležili prekomeren padec BDP-ja oziroma -8,3% v tretjem četrtletju potem, ko je v prvi polovici leta BDP padel za več kot 9%, v primerjavi z enakim obdobjem 2008. To je bila posledica drastičnega padca investicij in izvoza, ki sta v tretjem četrtletju v primerjavi z enakim obdobjem 2008 padla za 23,8% (investicije) in -16,3% (izvoz). Če je bilo za Slovenijo značilno, da je med leti 2005 – 2008 rasla za 3 odstotne točke hitreje od držav evro območja, je BDP v letu 2009 za več kot toliko hitreje padel. V tretjem četrtletju 2009 je bilo padanje gospodarske rasti v % BDP kar dva krat hitrejše od povprečja držav evro območja. To je imelo za posledico visoko porast brezposelnosti. Ta se je oktobra 2009 s 4,2%, ki je bila dosežena ob koncu mandata vlade Janeza Janše, povzpela na 6,2% oziroma za dve odstotni točki merjeno po metodologiji ILO. Še večji padec brezposelnosti pa je samo začasno ublažil ukrep subvencioniranega delovnega časa v katerega je trenutno vključeno več kot 78.000 zaposlenih. Realno je tako pričakovati, da se bodo razmere še poslabšale. Ob uvedbi tega ukrepa smo v opoziciji opozorili na pomanjkljivosti tega, ki po mnenju mnogih financira nedelo. Zelo podobno se je do tega ukrepa opredelil tudi Mednarodni denarni sklad (MDS). V svojem poročilu je navedel, da ukrep omogoča zlorabe, da ne cilja najbolj ranljivih skupin, predvsem pa predstavlja tveganje velikih javnofinančnih odhodkov v primeru poglobitve krize. MDS je namesto tega vlado pozval k bolj učinkovitim ukrepom in k nadaljevanju izvajanja strukturnih reform. Skrb vzbuja dejstvo, da bo Vlada RS glede na sprejeta proračuna za leti 2010 in 2011, nadaljevala z neustrezno fiskalno politiko.

Javno finančni dolg je narasel na 32,6 % bruto domačega proizvoda. Leta 2008 je ta znašal le 21,5 % kar predstavlja več kot polovično povečanje. Napoved za zadolženost v letu 2013 je 54 % bruto domačega proizvoda, ni izključeno, da bo zadolžitev še višja, če se bo takšna finančna politika države nadaljevala. Po nekonsolidiranih podatkih je primanjkljaj državnega proračuna v

prvih osmih mesecih leta 2009 dosegel že 1.031 mio EUR. Zanimiv je tudi kazalnik gospodarske klime (Economic sentiment indicator): če je Slovenija v avgustu leta 2008 med državami Evropske unije z 100,4 točkami zasedla 4. mesto je v novembru leta 2009 z 68,8, točkami uvrščena na rep lestvice 24. mesto. Povprečje Evropske unije je 88,8 točke. Slovenija je med vsemi državami evropske unije izgubila največ točk. To nedvomno kaže, da gospodarske in finančne krize niso povzročili samo zunanji dejavniki, temveč tudi notranji. Na podlagi kratke ocene stanja v gospodarstvu s posebnim ozirom na finančnem področju predlagamo naslednje protikrizne ukrepe:

A. JAVNE FINANCE1. Omejitev javne porabe in zadolževanja države; Odhodki širšega sektorja država po ESA-95 metodologiji se bodo v letu 2009 povečali za več kot 4 odstotne točke potem, ko so se v letu 2008, tudi kot posledica javno finančne konsolidacije zmanjšali na 43,4 % BDP. Samo odhodki državnega proračuna so se v prvih osmih mesecih leta 2009 v primerjavi s prvimi osmimi meseci leta 2008 povečali za 10 odstotkov. Tako povečanje je bistveno previsoko in ogroža javne finance, še posebej v razmerah, ko so se prihodki državnega proračuna v istem obdobju zmanjšali za 6,5 odstotkov in ob dejstvu, da vlada s tako ekspanzivno fiskalno politiko ni povečala niti javne niti zasebne investicijske porabe. Glede na to, da napovedana proračunska primanjkljaja v letih 2010 in 2011 resno ogrožata stabilnost javnih financ v Sloveniji predlagamo zakonsko omejitev odhodkov širšega sektorja države in sicer na 46% BDP v letu 2010, z vsakim prihodnjim letom pa se odhodki znižajo za eno odstotno točko tako, da bi leta 2013 dosegli odhodke širšega sektorja države višini 43% BDP. V okviru določitve zgornje meje odhodkov širšega sektorja države in omejitve zadolževanja, bi morala država pristopiti odločni racionalizaciji državnih izdatkov in na tako imenovanih ne razvojnih postavkah določiti indekse medletnih rasti oziroma proračunska sidra. V kontekst racionalizacije državnih izdatkov je vključena tudi racionalizacija državnih institucij, s katero bi se z združevanjem preprečilo podvajanje nalog v javni upravi. Vlada Boruta Pahorja sedaj deluje v obratni smeri saj ustvarja (kreira) nove in nove javne institucije, ki so porabnice proračunskih sredstev. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o javnih financah in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

B. FINANČNI SISTEM IN ZAVAROVALNIŠTVO1. Vsebinska prenova in administrativna poenostavitev obstoječe jamstvene sheme Delovanje jamstvene sheme je neučinkovito, administrativno zapleteno in počasno, vzpostavitev jamstvene sheme pa je bila zamujena. Zaradi neustreznega delovanja jamstvene sheme in zamude pri začetku delovanja tega ukrepa je bila gospodarska aktivnost počasnejša, kot bi bila, če bi jamstvena shema delovala učinkovito in podpirala propulzivne in konkurenčne projekte z visoko dodano vrednostjo. Jamstveno shemo je treba očistiti tistih elementov in omejitev, ki vanjo ne sodijo, tako zaradi vsebinskih, kot zaradi administrativno – birokratskih preprek. Jamstveno shemo bi bilo treba uporabiti tudi za pridobivanje revolving kreditov, ki so v sedanjem zakonu izrecno izključeni. To bi bilo pomembno za financiranje ponovnega zagona zdravega dela gospodarstva. SID banka bi morala spremeniti postopke presoje bonitete komitentov, ki jih ne presoja z vidika sposobnosti

izpeljave novih poslov. Pogoji kreditiranja se še vedno zaostrejuje čez vse meje, kar velja tudi za mala in srednja podjetja, s potenciali dobrih in plačilno sposobnih kupcev. SID mora zagotoviti pretok denarja do končnih gospodarskih družb, ki ne sme biti banka, kot je to do sedaj. Banka je lahko le agent posrednik v postopku razdelitve sredstev. Bonitetna presoja je velikokrat prekonzervativna, kar pomeni nedodelitev kreditov številnim podjetjem z dobrimi programi in hkrati nedoseganje temeljnega cilja jamstvene sheme, to je oživljanje gospodarske aktivnosti. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o jamstveni shemi Republike Slovenije in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

2. Neposredna jamstva države, predvsem za RR projekte in MSPP

Polega jamstvene sheme, ki poteka prek SID-a (in ni dosegla temeljnega cilja, niti namena) naj vlada zagotovi neposredna jamstva države za raziskovalne razvojne projekte ter mala in srednja podjetja. Mala in srednja podjetja so namreč tista, ki se lahko najhitreje in na najučinkovitejši način odzovejo na krizo ter na spremenjene tržne razmere na svetovnih trgih, hkrati pa najtežje pridobivajo sredstva pri bankah za nove raziskovalne – razvojne programe. Vlada naj dodeljuje neposredna jamstva države, s katerimi bo podjetjem dano jamstvo za kredite pri poslovnih bankah. S tem bo podjetjem omogočeno hitrejše pridobivanje posojil za zagon oziroma povečanje proizvodnje in širjenje poslovanja. Ukrep naj bo enostaven in naj poteka brez nepotrebnih administrativnih opravil. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa pripravi ustrezen zakon in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

3.

Ustanovitev »slabe banke«

Tako kot drugod v svetu so si nekatere slovenske banke nabrale precej slabih kreditov, ki dejansko predstavljajo slabe naložbe. Te slabe naložbe, ki so zavedene v bančnih bilancah je treba priznati s prenosom slabih kreditov na t.i. »slabo banko«. Tako kot z drugimi ukrepi, tudi s tem ukrepom zamujamo, vendar brez hitre in učinkovite sanacije bank znotraj nacionalnih okvirov ne bo normalizirana vloga (predvsem največjih) bank kot finančnih posrednikov. Brez sanacije bank tudi zagon nacionalnega gospodarstva ne bo možen oziroma bo zelo počasen, veliko počasnejši kot v konkurenčnih državah oziroma v državah s katerimi se primerjamo. Tudi v Sloveniji smo bili priča borznemu balonu, izrazit je tudi nepremičninski balon. Prvi se je že razpočil, drugi je tik pred tem. To pomeni za podjetja in banke premoženjsko luknjo. Glede tega se ne smemo več slepiti. Nesporno dejstvo je, da so slabi krediti in odvisnost večine (predvsem največjih) bank od dragih virov financiranja v tujini, temeljni in glavni razlog, da je slovenski bančni sistem nesposoben normalne kreditne aktivnosti, ki je nujno potrebna za izhod iz krize. Nesporno dejstvo je tudi, da brez sanacije bilanc bank vsa dana jamstva države za kredite podjetjem ne delujejo (in tudi ne morejo delovati) in da vlaganje sredstev, ki so pridobljena od izdanih državnih obveznic v neočiščene banke, kar dela vlada Boruta Pahorja, pomeni nesporno metanje davkoplačevalskega denarja v črno luknjo. Ustanovitev »slabe banke« pomeni možnost za transparentno očiščenje slabih plasmajev bank, ter ne pod parolo »pomoči gospodarstvu« prek SID Banke sanirati slovenske največje banke. Rezultat bi bil, da bi z ustanovitvijo »slabe banke« in prenosom slabih kreditov na to banko povečali transparentnost

delovanja bančnega sistema ter, da bi predvsem banke v pretežno državni lasti (ki so tudi največje banke) povečale kreditno aktivnost ter s tem uspešnejše delovanje zdravega in propulzivnega dela gospodarstva. Za reševanje posledic oziroma za preprečitev prihajajoče finančne krize na nepremičninskem področju je treba vključiti upravljavca nezasedenega stanovanjskega fonda stanovanj s ciljem, da se zagotovijo nižje cene stanovanj oziroma nižje najemnine na trgu.

Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa pripravi ustrezen zakon in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.**4. Učinkovitejše delovanje in podpora gospodarstvu s strani SID banke, še posebno financiranje in zavarovanje izvoznih poslov prek SID-a**Zaradi počasnega in birokratskega delovanja SID banke stojijo mnogi razvojni projekti. Ker ni tekočega zavarovanja izvoznih poslov s strani SID, podjetja z zagotovljenimi posli v tujini, v tekmovanju s konkurenco iz držav, kjer njihove izvozne zavarovalne družbe posle aktivno zavarujejo in kreditirajo, izgubljajo prednost zgodovinskih poslovnih povezav. Razlogi za počasno in birokratsko delovanje SID banke so tako sistemski, kot kadrovski. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o slovenski izvozni in razvojni banki in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.**5. Zagotovitev večje operativnosti in transparentnosti delovanja sheme de minimis za razvojne projekte**Prvi ukrep za blažitev likvidnostne in razvojne luknje »de minimis«, primeren za mala podjetja, je bil razpisan šele v avgustu 2009 in še to kot ukrep, ki je bil časovno omejen. Z namenom, da se zagotovi večja podpora razvojnim projektom je treba zagotoviti večjo operativnost in transparentnost tega ukrepa. Popolnoma je potrebno izkoristiti povečane možnosti in pravice, ki jih je dala Evropska komisija ter le te usmeriti v pomoč gospodarskim subjektom za razvoj. Ministrstva bi morala biti bolj proaktivna pri pripravi shem, saj je vlada Janeza Janše izpogajala dober načrt dodeljevanja državnih pomoči, ki ni optimalno izkoriščen. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni zakon o spremljanju državnih pomoči in zagotovi večjo operativnost in transparentnost sheme de minimis v roku enega meseca ter o delovanju te sheme poroča Državnemu zboru enkrat letno.**6.**

Preureditev oziroma ukinitvev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanjaDopolnilno zdravstveno zavarovanje, ki ga izvajajo zavarovalnice Vzajemna, Adriatic Slovenica in Triglav, zdravstvena zavarovalnica, v Sloveniji, glede na svojo vsebino in razširjenost, ni prostovoljno. Pokriva iste storitve, kot obvezno zdravstveno zavarovanje, ki ga izvaja Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS), in sicer samo tisti del, ki ga ZZZS ne krije. Zavarovanci po dopolnilnem zdravstvenem zavarovanju so tako skoraj vsi državljani Slovenije, razen tistih, katerih zdravstveno oskrbo v celoti krije ZZZS. ZZZS vsako leto prenaša več stroškov na dopolnilno zdravstveno zavarovanje. Obstoj dveh zavarovanj (obvezno in dopolnilno) tako zamegljuje jasno bilanco celotnega sistema zdravstvenega varstva in zavarovanja v Sloveniji. Obe zavarovanji sta pravzaprav »obvezni«, državljani enkrat pač plačujemo iz enega, drugič pa iz

drugega žepa. Zaradi navedenega predlagamo združitev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja v obveznega. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni/dopolni Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ) in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

7. Izboljšanje učinkovitosti prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja (PDPZ) PDPZ je drugi steber pokojninskega zavarovanja in je tako za ohranjanje življenjskega standarda upokojencev bistvenega pomena. Žal pa je obseg teh sredstev premajhen, njihova donosnost pa prenizka. Potrebno je povečati davčne vzpodbude (za podjetja in zaposlene) za vlaganje v PDPZ. S tako zbranimi sredstvi je potrebno gospodariti bolj učinkovito in dosežati višje donosnosti. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni/dopolni Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ) in Zakon o zavarovalništvu (ZZavar) in ju predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

8. Subvencioniranje zavarovanj V sedanji ureditvi vlada pomaga ljudem ob naravnih nesrečah z enkratno pomočjo. Takšen sistem je neučinkovit, saj ne vzpodbuja ljudi, da bi sami poskrbeli za svojo varnost in odpravo škode ob naravnih nesrečah. Najbolj učinkovit sistem je zavarovanje, saj so zavarovalnice najbolj usposobljene za prevzemanje in upravljanje tveganj. Trenutno vlada subvencionira del premije samo za zavarovanja posevkov in plodov. Vlada bi morala subvencionirati tudi del premije za zavarovanje pred naravnimi nesrečami (potres, poplava in vihar). Na ta način bi zavarovalnice prevzemale tveganja, ljudje bi bili motivirani za sklenitev zavarovanj, vlada pa bi namesto visokih zneskov ob naravnih nesrečah subvencionirala le del premije, kar bi bilo bolj učinkovito. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa sprejme Uredbo o subvencioniranju zavarovanj in jo predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

9. Poostritev nadzora nad vozili, ki nimajo sklenjenega obveznega zavarovanja V Sloveniji je še vedno preveč vozil, ki nimajo sklenjenega obveznega zavarovanja avtomobilske odgovornosti. V primeru, da takšna vozila povzročijo škodo, je ta krita iz Škodnega sklada, ki je organiziran pri Slovenskem zavarovalnem združenju. Potrebno je povečati kontrolo prometa s poudarkom na kontroli obveznih zavarovanj avtomobilske odgovornosti, kršitelje popolnoma izločiti iz prometa in ustrezno kaznovati. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni/dopolni Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu (ZOZP) in Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP) ju predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

10. Javno premoženje

Vlada Boruta Pahorja, ki je odgovorna za finančno premoženje države davkoplačevalski denar troši (zapravlja) za »nepotrebne« dokapitalizacije bank z razlogom »razvoja le teh«, ki v sedanjem času sploh ne opravljajo svoje primarne, to je, financiranje gospodarstva. Podobno mnenje delijo tudi številni strokovnjaki in tudi Guverner Banke Slovenije. Če se država odloči za tovrstno trošenje denarja in podporo bankam, čeprav dobro poučeni vlagatelji z nesodelovanjem pri zbiranju dodatnega kapitala teh bank ne sodelujejo in upravam ne zaupajo, naj hkrati postavi stroge omejitve pri poslovanju teh institucij med drugim tudi takšna, ki so vezana na dodatnega

člana uprave, nadzornike, plačil nagrad upravam, izdatkov za reprezentanco, dodatke k plačam, idr. Ustanovitev in delovanje hčerinskih družb Kapitalske družbe, ki so namenjene sanaciji „slabih naložb“ so nepotrebne, saj obstajajo institucije, ki so se v preteklosti izkazale kot ustrezne in že imajo zakonsko podlago, da prevzamejo lastništvo finančnih naložb države. Vzpostavljanje nove državne agencije je nepotrebno zapravljjanje davkoplačevalskega denarja in pomeni nov organigram paradržavnih institucij. Institucije, ki nadzorujejo Kapitalsko družbo in Slovensko odškodninsko družbo obstajajo. To so Agencija za trg vrednostnih papirjev, Agencija za zavarovalni nadzor in Vlada, prek Ministrstva za finance. Te institucije je morajo nositi tudi dejansko in ne le formalne odgovornost. Pri tem posebej omenjamo Kapitalsko družbo, ki je dejansko nenadzorovana in ima velik vpliv na gospodarstvo. Nujno je treba prestrukturirati Kapitalsko družbo v smeri delitve obstoječih dejavnosti na že obstoječe družbe v državni izključni ali večinski lasti.

Jasna naj bo strategija podjetij v večinski državni lasti, ki še vedno predstavljajo vitalne gospodarske subjekte. Posebna pozornost naj se nameni odgovornemu upravljanju in razvoju strategij, ki bodo zagotavljale ne le njihov obstoj, temveč tudi krepile konkurenčnost. Neodgovorno je da se ukvarjajo samo z zadovoljevanjem parcialnih političnih interesov, ki jih predstavljajo menjave vodstev in nadzornih svetov podjetij. Večmesečni postopki izbire in imenovanja vodstev ohromijo njihovo delovanje. Nujno je potrebno čimprej oblikovanje strateških prioritet, ki bi minimizirale učinke gospodarske in finančne krize. Opozarjamo, da je prodaja finančnih naložb Republike Slovenije lahko v sedanjih gospodarskih razmerah izredno kočljiva, vprašljiva, negospodarna in pogosto nesmiselna zaradi prenizkih cen naložb na kar vpliva svetovna gospodarska kriza. Proračun ima možnost pridobitve sredstev z drastičnim zniževanjem stroškov državne uprave, zastavo državnih garancij (SID, DARS, NLB) pri Evropski centralni banki ter večje gospodarske aktivnosti, ki se bo dosegla ob sprejemu teh predlaganih ukrepov. Potrebno je preprečiti vsako nepregledno razprodajo ključnih državnih naložb. Sedanja vlada poskuša to izvesti tudi mimo postopkov prodaj državnega premoženja, in sicer v obliki dokapitalizacij z izključitvijo prednostne pravice, povezovanj s strateškimi partnerji ipd. V kolikor bomo v obdobju gospodarske recesije in negotovosti dopustili vstop drugih lastnikov v ključne državne naložbe, bo to storjeno po pogojih, ki bodo neoptimalni za državno premoženje. Drugi lastniki bodo namreč za prenizek vložek prišli do bistvenih lastniških deležev v ključnih državnih naložbah.

Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni in dopolni zakon o zavarovalništvu ter da pripravi strategijo vsebinske reorganizacije Kapitalske družbe, pri čemer naj upošteva politiko dokapitalizacij z javnimi sredstvi, politiko ustanavljanja javnih agencij in politiko prodaje finančnih naložb v roku enega meseca ter delovanju in učinkih teh politik poroča Državnemu zboru enkrat letno. **C. LIKVIDNOST1. Neposredni in posredni**

proračunski uporabniki plačujejo blago in storitve v 15- dneh Država (v najširšem pomenu besede) je slab plačnik, saj svoje obveznosti iz naslova javnih naročil plačuje z zamikom celo 120 dni in več; poleg tega podaljšuje roke za potrjevanje mesečnih situacij in drugih osnov za plačilo. Ob tem velika večina podjetij plačuje davke v zakonitem roku, za morebitne zamude pa država zaračunava visoke zamudne obresti. Z namenom izboljšanja likvidnosti predlagamo 15 dnevni plačilni rok za neposredne in posredne proračunske uporabnike. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o javnih financah in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

2. Vzpostavitev učinkovitih mehanizmov za finančno disciplino Predlagamo, da se prioritetno nadaljuje z drugo fazo reforme izvršilnega prava (prva faza z uspešno in učinkovito izvedeno uvedbo COVL-a je bila izvedena že v prejšnjem mandatu) z neposredno izvršljivostjo sodnih odločb, občutnim zmanjšanjem števila pravnih sredstev, občutnim skrajšanjem trajanja izvršilnih postopkov in znižanjem stroškov postopkov. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa o izvajanju, delovanju in učinkih druge faze reforme seznanji Državni zboru v roku enega meseca.

Č. EVROPSKA SREDSTVA Slovenski proračun je v letu 2009 ostal brez večine evropskih sredstev. Ob tem pa Slovenija v proračun EU redno plačuje odhodke, ki so v skladu z dogovorjeno novo finančno perspektivo. Ne glede na to, da so štiri koalicijske stranke že v koalicijskem sporazumu napovedale »decentralizacijo organov upravljanja, ki so zadolženi za pripravo programov, projektov in ukrepov za črpanje sredstev EU.« in da je koalicija napovedala »pripravo velikih projektov nacionalnega pomena«, s katerimi naj bi zmanjšala neučinkovitost črpanja pri manjših, razdrobljenih projektih, je vlada Boruta Pahorja pridobila okoli tretjine predvidenih sredstev. Neučinkovitost črpanja EU sredstev čutijo zlasti podjetja in skupine podjetij s pripravljenimi razvojnimi projekti. Sredstva in nosilci razpisov so še vedno razdrobljeni po različnih državnih ali paradržavnih institucijah. Vlada Boruta Pahorja ni pripravila »velikih projektov nacionalnega pomena«, zato tudi ni sredstev in spodbud za strateške, ki so lahko v času krize tudi prebojno razvojni projekti. Da je situacija na tem področju še slabša, pa istočasno ostajajo odobrena sredstva na programih, kot npr. gospodarska razvojna središča, mladi raziskovalci, neizkoriščena, podjetjem z odobrenimi EU projekti, ki tečejo, vendar v času krize ne dosegajo projektnih ciljev (npr. povečanje zaposlenih) pa grozi vračanje sredstev. Razpisi so vsebinsko neprilagojeni učinkovitim poslovnim povezavam, so birokratsko ozki in administrativno drobnjakarski, saj srednja in mala podjetja v sestavi poslovnih sistemov izpadajo iz razpisov, namenjenih za spodbude velikim strateškim projektom – njihovi projekti ne dosegajo potrebne višine naložbe, po drugi strani pa v razpisih za mala in srednja podjetja ne morejo kandidirati, ker imajo kot del poslovnega sistema status velike gospodarske družbe. Za uspešnejše in učinkovitejše črpanje evropskih sredstev je treba združiti razpise za kohezijska sredstva na enem mestu, zagotoviti pregledne in celovite razpise za pridobivanje teh sredstev, poenotiti in poenostaviti poročanje o porabi sredstev, kot tudi zagotoviti odprte roke za prijave in posebne razpise za mala in srednja podjetja. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino

navedenega ukrepa spremeni operativne programe porabe sredstev in spremeni predpise, ki določajo kohezijsko politiko v roku enega meseca ter o črpanju evropskih sredstev poroča Državnemu zboru dvakrat letno.**D. POVEČANJE POVPRASEVANJA1. Priprava velikih državnih projektov za vlaganja, predvsem na področju infrastrukture**

Investicijska aktivnost na avtocestnem programu se umirja. Obstaja vrsta možnosti za prestrukturiranje dolgov DARS in očiščenje le teh izdatkov, ki niso vezani na cestninske ceste. Vlada Janeza Janše in strokovne delovne skupine so pripravile izhodišča za zagon projekta posodobitve železniške infrastrukture. Na tem področju Slovenija zaradi neizgrajene infrastrukture izgublja geostrateški položaj stičišča evropskih koridorjev. S tem se zmanjšuje tudi pomen dejavnosti Luke Koper, ki ima izjemen multiplikativen vpliv na gospodarstvo. Prav gradbeništvo in logistična dejavnost sta bila preteklih letih glavna generatorja gospodarskega razvoja in rasti BDP. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o železniškem prometu in Zakon o družbi za avtoceste Republike Slovenije ter ju predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.**2. Poenostavitev postopkov javnega naročanja in zagotovitev transparentnega pridobivanja poslov prek javnih naročil;**

Vsa javna naročila ne glede na vrednost bi morala biti objavljena na spletu. Ministrstva ne izkoriščajo vseh načinov oddaje javnih naročila, ampak običajno koristijo le najpogostejši odprti postopek. Vsakršna sprememba zakonov v smeri večje birokratizacije bo imela nasproten učinek. Pri reviziji javnih naročil bi morali omogočiti bolj vsebinsko odločanje in zmanjšati možnosti pritožbi iz proceduralnih razlogov na najmanjši možno raven. Potrebno je zagotoviti kvote in takšne razpisne pogoje, ki bodo omogočale sodelovanje malih in srednje velikih podjetji na javnih razpisih. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni operativne programe spremeni predpise, ki določajo postopke javnega naročanja ter pripravi izobraževalne programe za naročnike v roku enega meseca ter o tem poroča Državnemu zboru enkrat letno.**3. Na javnih razpisih pa lahko sodelujejo podjetja, ki imajo poravnane obveznosti;**

Vlada Janeza Janše je pripravila novelacije ZJN in Zakona o reviziji postopkov javnih naročil. Navedene novele so omogočile večjo poenostavitev in večjo fleksibilnost na področju javnega naročanja. Hkrati so bile vgrajene varovalke, ki so omogočale vpliv države preko naročnikov na plačilno disciplino. Na navedenem področju Ministrstvo za finance ni naredilo ničesar, čeprav so bile podlage zapisane v zakonih. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da naloži Ministrstvu za finance, da pripravi podzakonske predpise in organizira tekoče izobraževanje naročnikov na področju javnih naročil v roku enega meseca ter poroča Državnemu zboru enkrat letno.**E.**

DAVČNI SISTEM

1. Povečati splošno in posebne olajšave pri dohodnini;Splošna olajšava bo za leto 2010 znašala 3.100,17 EUR, za vse tiste, ki imajo letni dohodek do 8.694,22 EUR, se poveča za 2094,99 EUR, skupaj torej 5.195,16 EUR, za tiste, ki imajo letne dohodke nad 8694,22 in do 10.055,96 EUR, se poveča za dodatno 1.047,50 evrov, kar znaša skupaj 4.147,67 EUR. Prejšnja vlada je že naredila prve korake k povečevanju splošne olajšave, ko je povečala splošno olajšavo za zavezance z najnižjimi dohodki. Vlada Boruta Pahorja naj sledi tej smeri razvoja in naj Državnemu zboru predlaga povečanje splošne olajšave, tako da plača do 600 Evrov neto (na mesečni ravni) ne bo obdavčena z dohodnino. Splošna olajšava dohodnine se letno usklajuje z letno rastjo cen, ki pa je običajno nižja od povprečne rasti plač, kar pomeni, da se zavezanci pomikajo vsako leto višje po dohodninski lestvici. S povečevanjem splošne olajšave bi ublažili oz. izničili ta učinek, hkrati pa bi motivirali ljudi za prijavljanje dohodkov in izboljšali njihov ekonomski položaj. Ker je splošna olajšava določena v absolutnem znesku je potrebno navesti, da proporcionalno s povečevanjem splošne olajšave največ pridobijo ljudje z nižjimi prihodki, kar bi bil v času gospodarske krize dober znak za zaposlenost. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o dohodnini in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

2. Oprostitev dohodkov od inovacij;Slovenija žal ni država, ki bi bila naklonjena inovatorjem, čeprav najpogosteje prav inovacije pomenijo ključen premik gospodarstva k večji dodani vrednosti. Vlada Janeza Janše je že začela z zniževanjem najvišjih dohodninskih stopenj, ki so dušile tudi inovatorje, zato bi morala sedanja vlada nadaljevati s takšnimi ukrepi, ne pa, da načrtuje, kako bi še bolj obdavčila inovatorje z novim davčnim razredom in visokimi dohodninskimi stopnjami. Predlagamo, da Vlada Boruta Pahorja, da predlog za oprostitev dohodkov iz naslova inovacij, plačila dohodnine Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o dohodnini in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

3. Oprostiti plačila dohodnine dohodke mladih raziskovalcev;Glede na to, da je prelivanja znanja med raziskovalno sfero in gospodarstvom premalo, bi bilo nujno razbremeniti in spodbuditi zaposlovanje mladih raziskovalcev, saj lahko le mlad kader, s svežim znanjem pripomore k večji disperziji znanja iz univerz v gospodarstvo. Gre za približno 1.200 mladih raziskovalcev, ki jih trenutno financira Agencija za raziskovalno dejavnost RS. Predlagamo, da se dohodki mladih raziskovalcev, ki so prejeti za raziskovalno delo oprostito plačila dohodnine. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o dohodnini in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

4. Znižati prispevke za socialno varnost za 2 odstotni točki in omejiti pokojninsko stopnjo prispevkov Zaradi višine prispevkov za socialno varnost je slovenski delavec eden najdražjih v

Evropi in na svetu, slovensko gospodarstvo pa med najmanj konkurenčnimi. Zaradi tega je treba znižati prispevne stopnje prispevkov za socialno varnost za 2 odstotni točki in na ta način znižati stroške dela in povečati konkurenčnost domačih podjetij. Po sedanjem sistemu je znesek pokojnine navzgor omejen, ne glede na to, koliko je zavezanec skozi svojo delovno dobo prispeval v pokojninsko blagajno. Takšen sistem je v veliki večini evropskih držav nepoznan in velja za nepravilnega. Glede na omejitve najvišje pokojnine je smiselno omejiti prispevke, ki se obračunajo od bruto plače. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o prispevkih za socialno varnost in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

5. Oprostiti podjetja plačila prispevkov za delodajalce za novozaposlene in za samozaposlene; V času gospodarske krize, ko se število brezposelnih povečuje, je treba ustaviti trend naraščanja brezposelnosti, če ga že ne obrniti. S takim ukrepom se stroški zaposlovanja za delodajalce bistveno znižajo, zniža se torej tveganje za neuspeh. To na bi bil začasen ukrep, dokler se trend odpuščanja ne zaustavi. Vsekakor je tudi s proračunskega vidika bolje, da namesto, da se brezposelni osebi izplačuje nadomestilo za brezposelnost, ta ista oseba zaposli, prejema plačo, (dolgoročno) plačuje prispevke in dohodnino ter kot potrošnik davek na dodano vrednost - in ne bremeni proračuna. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o prispevkih za socialno varnost in Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in ju predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

6. Znižati stopnjo davka od dohodkov pravnih oseb za 3 odstotne točke; Prejšnja vlada je že naredila prve korake k znižanju obdavčitve dohodkov pravnih oseb, ko je znižala stopnjo davka iz 25% na 20%. Trend bi bilo potrebno še posebej v času krize nadaljevati in znižati obdavčitev na 17% v naslednjih dveh letih in sicer tako, da bi stopnja davka v letu 2011 znašala 18% in v letu 2012 17%. S tem bi se tako povečevala konkurenčnost slovenskega gospodarstva, hkrati pa bi ugodnejša obdavčitev pravnih oseb pritegnila tuje investitorje. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o davku na dohodek pravnih oseb in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

7. Uvesti t.i. davčne počitnice za novoustanovljena podjetja Ko je gospodarstvo v krizi je potrebno čim manj zmanjšati vsa bremena pri novoustanovljenih podjetjih. Z t.i. davčnimi počitnicami omogočimo podjetju v začetnem prehodnem obdobju (1-3 leta), da ne plačuje davka na dohodke podjetja in mu s tem omogočimo maksimalno rast in razvoj. Takšen ukrep običajno ne povzroči velikih proračunskih izgub, saj večina novoustanovljenih podjetij na začetku posluje z izgubo, šele v kasnejšem obdobju pa poslujejo dobičkonosno. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa dopolni oziroma spremeni Zakon o davku na dohodek pravnih oseb in Zakon o dohodnini ter ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

8. Uvesti neomejeno 40% olajšavo investiranega zneska v osnovna sredstva Investicije so ključnega pomena, da ostane podjetje konkurenčno. S takšnim ukrepom se

spodbuja podjetja, da investirajo, kolikor jim omogočajo finančne zmožnosti in na ta način prehajajo v proizvodnjo z višjo dodano vrednostjo. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa dopolni Zakon o davku na dohodek pravnih oseb in Zakon o dohodnini ter ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

9. Povečati olajšavo investirane zneske v raziskave in razvoj na 100%; Investicije v R&R je smiselno spodbujati, saj se na ta način ustvarjajo nova znanja, novi patenti, novi proizvodi. Z olajšavo za raziskave in razvoj se ne zagotovi le olajšava oziroma prihranek denarja, ampak država da jasen signal, da podpira investicije v raziskave in razvoj gospodarstva kot celote. Vsekakor bi bilo bolj smiselno prepustiti odločitev ali investirati v R&R posameznim podjetnikom, kakor prek zapletenih in dolgotrajnih administrativnih postopkov deliti sredstva, ki jih v ta namen deli država v obliki subvencij. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa dopolni oziroma spremeni Zakon o davku na dohodek pravnih oseb in Zakon o dohodnini ter ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

10. Znižati stopnje amortizacije Stopnjo amortizacije za osnovna sredstva, ki prinašajo največjo dodano vrednost, je v času krize treba znižati. S tem se pomaga podjetju, da s povečano amortizacijsko stopnjo prej investira v nova osnovna sredstva in na ta način povečuje svojo produktivnost. Predlagamo, da se letne amortizacijske stopnje se povečajo in sicer za:

1. gradbene objekte, vključno z naložbenimi nepremičninami, iz 3% na 5%;
2. dele gradbenih objektov, vključno z deli naložbenih nepremičnin, iz 6% na 12%;
3. opremo, vozila in mehanizacijo iz 20% na 40%;
4. dele opreme in opremo za raziskovalne dejavnosti iz 33,3% na 100%;
5. računalniško, strojno in programsko, opremo iz 50% na 100%;
6. večletne nasade iz 10% na 20%;
7. osnovno čredo iz 20% na 40%;
8. druga vlaganja iz 10% na 20%.

Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa dopolni oziroma spremeni Zakon o davku na dohodek pravnih oseb in Zakon o dohodnini ter ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

11. Uvesti pavšalno obdavčitev za s.p. in mikro podjetja.; Po sedanjem sistemu lahko zavezanci, ki opravljajo dejavnost z upoštevanjem normiranih odhodkov na poenostavljen način ugotavljajo davčno osnovo, pri čemer izhajajo iz dejanskih prihodkov, odhodki pa so določeni v pavšalu 25 odstotkov ustvarjenih prihodkov. Izjema so zavezanci, ki opravljajo kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnost na kmetiji, dejavnost domače in umetne obrti; ti lahko pri ugotavljanju davčne osnove upoštevajo normirane odhodke v višini 70 odstotkov ustvarjenih prihodkov. Za njih ne obstaja obveznost vodenja poslovnih knjig in evidenc, če prihodki iz dejavnosti ne presegajo 42.000 evrov in ne zaposluje delavcev.

Predlagamo, da se omejitev prihodkov poveča iz sedanjih 42.000 evrov na 100.000 evrov, hkrati pa se takšna obdavčitev razširi tudi na pravne osebe.

Pavšalna obdavčitev prispeva k zmanjšanju administrativnega bremena za najmanjše podjetnike – tako fizične kot pravne osebe, hkrati pa ne povzroča bistvenega proračunskega izpada. Na drugi strani omogoča davčni upravi, da svoje resurse preusmeri v bolj učinkovit nadzor na tista področja, kjer je lahko učinek nadzora večji. Takšen ukrep torej pripomore k administrativni razbremenitvi tako na strani podjetnika, kot na strani države, hkrati pa so podjetniki bolj stimulirani za delo, saj mu ob fiksni pavšalni obdavčitvi povečan obseg dela prinese večje prihodke. Trenutno podjetnik posameznik (samostojni podjetnik) pri obstoječi progresivni dohodninski lestvici ni stimuliran k povečevanju obsega poslovanja, saj mu dodatna enota dela (oz. prihodka) prinese le tretjino enote neto dohodka. Poleg tega bi se s takšnim ukrepom bistveno zmanjšala siva ekonomija. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa dopolni oziroma spremeni Zakon o davku na dohodek pravnih oseb in Zakon o dohodnini ter ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

12. Povečati olajšave za donacije na 0,5% prihodkov pri pravnih osebah in s.p. Zavezanec lahko uveljavlja zmanjšanje davčne osnove za humanitarne, invalidske, socialno varstvene, dobrodelne, znanstvene, vzgojno-izobraževalne, zdravstvene, športne, kulturne, ekološke in religiozne namene do zneska 0,3% obdavčenega prihodka. Poleg tega lahko zavezanec za kulturne namene in za izplačila prostovoljnemu društvu, ustanovljenemu za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami dodatno nameni še 0,2%, skupaj torej 0,5% obdavčenega prihodka. Trenutno olajšavo v višini 0,3% bi morali povečati na 0,5% prihodkov pri pravnih osebah, dodatno pa bi zavezanci za kulturo, prostovoljnemu društvu za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami namenili še 0,3%, skupaj torej 0,8%. Na ta način se proračunski izpad zanemarljivo poveča, se pa omogoči dodatno delno financiranje humanitarnih organizacij, ki se sicer financirajo iz proračuna. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa dopolni oziroma spremeni Zakon o davku na dohodek pravnih oseb in Zakon o dohodnini ter ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

13. Poenostaviti postopke dokazovanja oprostitev in olajšav; Nekateri postopki za dokazovanje oprostitev in olajšav (na primer, olajšave za raziskave in razvoj) so prezapleteni in predolgi, zato jih je treba ustrezno poenostaviti in skrajšati. S takšnim ukrepom se razbremeni tako podjetnika kakor državni aparat. To je času krize še posebej smiselno, saj takrat obstajajo očitni razlogi za koriščenje takšnih instrumentov. Hkrati pa je treba z ustreznimi instrumenti preprečevati možnost zlorab. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa dopolni oziroma spremeni Zakon o davčnem postopku ter ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

14. Poenostaviti postopke za odlog in obročno odplačevanje davkov in prispevkov, še posebno pri zneskih, ki so manjši od 4.000 Evrov; Število vlog za odloge, odpise in obročno odplačevanje se je v zadnjem obdobju povečala kar za štirikrat v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta. Pri nižjih zneskih so postopki

uveljavljanja teh pravic dolgotrajni in administrativno zahtevni. Nemalokrat se zgodi, da se vloga za odlog plačila davka rešuje dlje kakor je bilo zaproseno v vlogi za odlog. V času krize je treba omogočiti podjetjem čim lažje in hitreje uravnavanje svoje likvidnosti, zato je predlagana poenostavitev postopkov za t.i. manjše zneske. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa dopolni oziroma spremeni Zakon o davčnem postopku ter ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

15. Zagotoviti bistveno zmanjšanje števila transakcijskih računov za plačevanje davkov in prispevkov; Vplačevanje davkov in prispevkov na različne račune je drago, zamudno in administrativno zahtevno, pojavlja pa se večja možnost napak. Podjetja je še posebno v času krize treba razbremeniti številnih administrativnih delov in stroškov, ki so s tem povezani. Z novim informacijskim sistemom na Davčni upravi RS bo podana podlaga za poenostavitev vplačevanja davkov in prispevkov na račune, kar bo zmanjšalo število računov, na katere se plačuje, zmanjšalo se bo število napak pri vplačilih, povečala preglednost in znižalo stroške vplačil podjetjem. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa dopolni oziroma spremeni Zakon o davčnem postopku ter ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

16. Zagotoviti hitreje reševanje pritožb na 2. stopnji; S hitrejšim reševanjem pritožb na 2. stopnji se poveča stabilnost davčnega okolja, zmanjšujejo se zamudne obresti (tako za državo, kakor tudi za zavezance). Prejšnja vlada je že pričela z zniževanjem števila rešenih pritožb na 2. stopnji in za več kot 30% zmanjšala število nerešenih zadev. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa sprejme ustrezne ukrepe v roku enega meseca in sicer tako, da se bodo do konca leta 2010 pritožbe na 2. stopnji reševale v skladu z zakonskim rokom, ki ga določa zakon o splošnem upravnem postopku, to je v roku 60 dni ter o tem poroča Državnemu zboru na januarski seji leta 2011.

F. ZMANJŠANJE ADMINISTRATIVNIH BREMEN GOSPODARSTVA

1. Država naj prevzame plačilo mednarodnih patentnih pravic za mikro in mala podjetja ter samostojne podjetnike, za ostale pa se naj cene patentnih prijav znižajo.
2. Vzpostavitev enotne spletne točke za prijavo in nadzor nad patentnimi prijavi. Pri tem bi spletni portal poskrbel za navodila in preverjanje ustreznosti prijave, razen v delu, kjer je potrebna ocena s strani strokovnjaka. Korist za mala in srednja podjetja je očitna, saj bi si lahko podjetja s spletnim portalom pomagali priti do pregleda nad patenti, hkrati pa bi lahko brez večjih administrativnih ovir zaščitila svojo inovativnost.
3. Nadaljevati je potrebno z akcijskim načrtom odprave administrativnih ovir in zagotoviti, da se podatki, ki jih pošiljajo podjetja državnim institucijam (DURS, AJPEŠ ...) ne podvajajo.
4. Spodbuditi prehod na celovito elektronsko poslovanje (elektronsko trgovanje, sklepanje pogodb in izdajanje e-računov ter elektronski arhiv vse dokumentacije) za vsa podjetja.
5. Vzpostavitev spletnega portala za nadzor in podeljevanje pomoči pri podjetniških idejah. Namen portala bi bila zagotovitev transparentnosti ter spremljanja doseganja ciljev podeljenih subvencij. Hkrati pa bi malim in srednje velikim podjetjem na enostaven in

pregleden način zagotavljal vse potrebne informacije za pridobitev subvencij. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa pripravi ustrezen zakon in uredbe ter jih predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

G. UČINKOVITEJŠA PODPORA ZA INTERNACIONALIZACIJO GOSPODARSTVA

Slovenija je ena redkih EU držav, ki sistemsko ne spodbuja internacionalizacije svojih podjetij – posamično in kolektivno. Nosilci parcialnih aktivnosti so razdrobljeni, neuskklajeni. Ekonomska diplomacija je slabo organizirana in podprta ter medresorsko neuskklajena. Ministrstvo za gospodarsko je iz svojega resorja izločilo oddelek ekonomske diplomacije, kar ocenjujemo kot slabo in vse prej kot primerno v obdobju krize, ko bi bilo potrebno ekonomsko diplomacijo krepiti predvsem v tržnem smislu. Predlagamo koordinacijo vseh nosilcev za usmerjeno podporo ohranjanja bližnjih trgov in vstopov na oddaljene trge, še posebno pozornost naj se nameni vključitvi malih in srednje velikih podjetji in spodbujanje le teh v izvozno poslovanje. Mreža ekonomske diplomacije mora delovati proaktivno ter naj se ohrani v okviru Ministrstva ta gospodarstvo. Potrebno je vzpostaviti učinkovit sistem odobravanja vizumov, ki bo usklajen s potrebami za gospodarstvo. Zagotoviti je potrebno projektni pristop vseh institucij tako Ministrstva za gospodarstvo, Ministrstva za zunanje zadeve, Gospodarske zbornice, JAPTI s ciljnim delovanjem na posameznih sektorjih, smiselno pa bi bilo v projekt in sodelovanje vključiti tudi Obrtno zbornico. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa pripravi ustrezno strategijo izvajanja proaktivne politike na področju ekonomske diplomacije in jo predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

H. ENERGETIKA

1. Zaveze podnebno energetskega paketa direktiv so pred Slovenijo postavile izredno zahtevne cilje na energetskem področju, ki kot prioriteto postavljajo investiranje v učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije. Gospodarska kriza je v Evropi zaradi manjšega industrijskega odjema povzročila znaten padec (Slovenija cca 15%) porabe električne energije in posledično padec cen električne energije (30-40%). Poraba in cene električne energije se bodo vrnila na raven leta 2007 šele čez nekaj let. Zato ni več razloga, da zaradi zanesljivosti oskrbe v Sloveniji, hitimo z novimi in dragimi investicijami v termoelektrarne na premog in plin. Ob teh novih okoliščinah je pred nadaljevanjem investicije v blok 6 Termoelektrarne Šoštanj potrebno preveriti smotrnost in ekonomsko upravičenost projekta v zastavljenem obsegu, prioriteto pa povečati vlaganja v učinkovito rabo energije v javnem in zasebnem sektorju, zmanjšati energetsko intenzivnost industrije in pospešiti vlaganja v obnovljive vire energije. Pospešeno je torej potrebno nadaljevati z vlaganji v izgradnjo hidroelektrarn in sončnih elektrarn, velik potencial še predstavlja geotermalna energija. Krepiti velja konkurenco na trgu z električno energijo na debelo in drobno ter opustiti sedanje vladne ukrepe, ki ponovno vodijo v koncentracijo na trgu, smotrna je tudi pospešena gradnja načrtovanega prenosnega omrežja. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino

navedenega ukrepa pripravi ustrezno strategijo učinkovite rabe energije in obnovljivih virov, preveri smotrnost investicije v blok 6 Termoelektrarne Šoštanj in o tem seznanj Državni zbor v roku enega meseca.

2. Pripraviti je potrebno nacionalni energetska program. Brez jasnih energetskih smernic naša podjetja tavajo v temi. Uspešen, moderen in jasno zasnovan energetska program je lahko svetilnik tudi za različno vrsto podjetij v kakšne tehnologije naj vlagajo na področju energetike in tako posredno prebrodijo krizo. Podjetja morajo dobiti jasne signale in zaveze države, kaj bo v energetiki jutri – pojutrišnjem in kakšna tehnologija bo imela podporo. Vse te usmeritve nam lahko dajo kvaliteten nacionalni energetska program, ki bi ga danes morali imeti vendar ga še nimamo.

Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa pripravi ustrezne smernice za izvajanje nacionalnega energetskega programa in o tem seznanj Državni zboru v roku enega meseca.**I. TURIZEM**Zasledovati je potrebno cilje povečanja dviga konkurenčnosti in obsega turistične dejavnosti z generiranjem povpraševanja po Sloveniji kot turistični destinaciji, To bomo dosegli z ukrepi oz. nadgradnjo trženja in promocije, z nadaljnjim razvojem novih letalskih linij, s poenostavitvijo vizumskih postopkov in s prodajno usmerjenimi akcijami na domačem trgu in tujih trgih. Ne glede na zaostrene gospodarske razmere pa je potrebno še vedno strmeti k trajnostnemu razvoju, dvigu kakovosti in razvoju človeških virov.Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa pripravi ustrezno strategijo in o tem seznanj Državni zboru v roku enega meseca

III. UKREPI NA TRGU DELA 1. Situacija na trgu dela konec leta 2009

Razmere na trgu dela so se v letu 2009 izrazito poslabšale. Število delovno aktivnih prebivalcev je upadlo, število brezposelnih se je približalo 100.000. Stopnja registrirane brezposelnosti na ravni Slovenije je v oktobru 2009 dosegla 10,0 %. Število nezaposlenih se je novembra še povečalo in doseglo 95.446 oseb, kar pomeni 50,6% več kot novembra lani, ko je stopnja nezaposlenosti znašala 6,7%. Najbolj pereč je problem nezaposlenosti v pomurski regiji, ker se stopnja približuje 20% (oktober 2009 18,4 %).Povprečna mesečna bruto plača za oktober 2009 je znašala 1.448,13 EUR, kar v primerjavi s preteklim mesecem pomeni povišanje za 1,0 %, glede na oktober 2008 pa je bila PMBP višja za 1,7 %. Razlike v višini plače med javnim in zasebnim sektorjem so precejšnje, saj povprečna plača v zasebnem sektorju znaša 1.295,46 EUR, v javnem sektorju pa 1.741,65 EUR. Po podatkih AJ PES je oktobra 2009 v Sloveniji minimalno plačo v višini 597 EUR bruto prejelo 16.589 zaposlenih, od katerih je večina zaposlenih v dejavnostih s podpovprečno ustvarjeno dodano vrednostjo.**2. Ukrepi vlade na trgu dela v letu 2009**

Protikrizni ukrepi v letu 2009 so upočasnili slabšanje razmer na trgu dela. Vlada RS je za reševanje kriznih razmer predlagala dva interventna zakona in sicer Zakon o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa in Zakon o delnem povračilu nadomestila plače ter

dopolnjen program Aktivne politike zaposlovanja. Vlada RS ocenjuje učinke delovanja obeh zakonov kot pozitivne, čeprav tako delodajalci kot sindikati opozarjajo, da zakona nista prinesla želenih rezultatov. Poleg stranskega učinka, da zaradi neselekciranega izbora delodajalcev, ki lahko koristijo ukrepe obeh zakonov, subvencije predstavljajo grožnjo zmanjšanja produktivnosti in odlog ukrepov prestrukturiranja, o (ne)uspešnosti govorijo tudi podatki, da je bilo za ukrep subvencioniranja polnega delovnega časa namenjenih 230 mio EUR, po poročilu ZRSZ iz konca decembra 2009 pa se je v ukrep vključilo 848 delodajalcev, ki jim je bilo skupaj izplačana le desetina predvidenega zneska (23,7 mio EUR). Za ukrep povračila plače je bila za leto 2009 predvidena poraba 24,5 mio EUR, dejansko izplačana pa je bila le petina tega zneska (5,5 mio EUR). V poročilu o izvajanju protikriznih ukrepov, ki ga je že aprila 2009 pripravila Vlada RS, pa je bil med ukrepi napovedan tudi sprejem novega Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, kar naj bi se zgodilo najkasneje do septembra 2009. **3. Ukrepi za izhod iz krize**

Ključni izziv za leto 2010 je ustrezno in časovno pravilno kombiniranje kratkoročnih in dolgoročnih ukrepov. Gibanje na trgu dela sledi gospodarski rasti (ali padcu) z zamikom, zato morebitna gospodarska rast v letu 2010 ne bo imela takojšnjega učinka na rast zaposlovanja, kar se je pokazalo tudi v letu 2009. To pomeni, da bo izvajanje protikriznih ukrepov na trgu dela še nadalje potrebno, čeprav obstaja nevarnost negativnih posledic, ki se bodo lahko pokazale kot zmanjšanje produktivnosti, povečanje proračunskega primanjkljaja ali še večji segmentaciji na trgu dela. Ne glede na to, pa bi imela prehitra ukinitve ukrepov še hujše posledice, saj je izvajanje protikriznih ukrepov utemeljeno, dokler se razmere na trgu dela ne umirijo, oziroma dokler nezaposlenost narašča. Z namenom doseganja čim večjega učinka protikriznih ukrepov in zmanjšanja negativnih posledic njihove uvedbe pa bo v nadaljevanju potrebno: **a) povečati učinkovitost izvajanja dosedanjih protikriznih ukrepov z bolj natančno in ožjo opredelitvijo ciljne skupine upravičencev, b) preusmeriti krizne ukrepe oziroma zamenjati nekatere obstoječe ukrepe z novimi, predvsem tiste, ki niso bili dovolj učinkoviti ali imajo prevelike negativne posledice, c) pričeti s postopnim opuščanjem protikriznih ukrepov in uvajanjem strukturnih sprememb.****1.1 Analiza izvajanja t.i. interventnih zakonov - Zakona o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa in Zakona o delnem povračilu nadomestila plače** Ob pregledu protikriznih ukrepov, ki so jih sprejele posamezne države EU, je Evropska komisija posebej opozorila na nevarnost negativnih učinkov, ki jih prinašajo različni ukrepi subvencioniranja dela s skrajšanim delovnim časom. Umetno ohranjanje zaposlenosti je ukrep, ki vodi k zniževanju produktivnosti dela v podjetjih, ki so v vanj vključena. Prav zato mora ukrep vsebovati mehanizme, ki preprečujejo preveč razširjeno uporabo oziroma izkoriščanje v primerih, ko to ni nujno potrebno. Pomembno je, da je ukrep časovno omejen, saj predolga uporaba destimulira podjetja pri prestrukturiranju. Javno dostopni podatki o višini dodeljenih sredstev kažejo, da je Vlada RS napačno ocenila pričakovane rezultate obeh zakonov

(glej podatke zgoraj). Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da ovrednoti učinkovitost izvajanja Zakona o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa in Zakona o delnem povračilu nadomestila plače ter oceni doseganje ciljev obeh zakonov. Na podlagi rezultatov ugotovitev Državnemu zboru v roku enega meseca predlaga spremembe v smeri ožje opredeljene ciljne skupine podjetij, ki so upravičena do sredstev.

1.2 Modernizacija socialnih sistemov in spremembe sistema nadomestil za brezposelnost

Segmentacija na trgu dela predstavlja poseben problem, saj se posebej v zadnjih letih povečuje razlikovanje med zaposlenimi za določen čas in zaposlenimi z nedoločen čas, zato je potrebno prilagoditi zakonodajo v smeri zmanjšanja razlik in večje zaščite zaposlenih za določen čas. Ukrepi, ki so jih sprejele druge države EU gredo predvsem v smeri podaljšanja časa prejemanja nadomestil za brezposelnost, povišanja njihove višine in razširitve možnosti prejemanja nadomestil tudi za zaposlene, ki niso ustrezno zavarovani ali delajo v a-tipičnih oblikah zaposlitve. V Sloveniji je socialna varnost starejših zaposlenih, ki imajo pogodbe sklenjene za nedoločen čas, ugodna, premalo pa so zaščiteni zaposleni, ki delajo za določen čas in mladi. Potrebno je nadgraditi sistem, ki zagotavlja varnost v času brez zaposlitve tako, da bodo pravice bolj enakomerno razporejene med različni vrstami zaposlitve. Oblikuje naj se poseben »sklad za odpravnine« kamor bodo delodajalci plačevali poseben prispevek - po vzoru avstrijskega »Mitarbeitervorsorgekasse – MVK«. Sistem omogoča, da se lahko v primeru prenehanja zaposlitve osebi, ki je ostala brez zaposlitve sredstva, ki so se nabrala na njegovem računu izplačajo, če pa zaposleni te možnosti ne izkoristi, se upravičenja prihranijo za bodočo pokojnino. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

1.3 Povečanje prilagodljivosti zaposlenih (selektivno izbiranje programov izobraževanja in usposabljanja)

Kriza je pokazala velike razlike med ponudbo in povpraševanjem po specifičnih znanjih na trgu dela. Vse države so kot protikrizni ukrep dodatno okrepile programe, ki spodbujajo izobraževanje in usposabljanje, vendar so ukrepi ciljno usmerjeni v pridobivanje tistih znanj in veščin, ki jih trg v spremenjenih razmerah dejansko potrebuje. Posebno pozornost je namenjena izobraževanju in usposabljanju na področjih, ki spodbujajo trajnostni razvoj, še posebej na področju varstva okolja. Za dvig konkurenčne sposobnosti ljudi na trgu dela je potrebno tako dodatno izobraževanje s katerimi se zagotavlja pridobitev višje stopnje izobrazbe, kot tudi usposabljanje s katerim se zagotavlja pridobitev ustreznih kompetenc in veščin. Spodbude, ki jih Slovenija namenja za izobraževanje in usposabljanje delovno aktivnega prebivalstva se večinoma zagotavljajo iz evropskega socialnega sklada, vendar na nivoju posameznih ministrstev

(predvsem MŠŠ, MDDSZ in MVZT) ni ustrezne koordinacije. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa posamezna ministrstva, v roku enega meseca uskladijo svoje aktivnosti in programe sofinanciranja izobraževanja in usposabljanja tako, da bodo podpirala pridobivanje tistih znanj in kompetenc, ki jih na trgu dela primanjkuje.

Prav tako Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da spremeni oziroma dopolni Zakon o dohodnini tako, da sredstva, ki jih prejmejo posamezniki za dodatno izobraževanje ali usposabljanje ne bodo obdavčena in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

1.4 Analiza trga dela in ocena bodočih potreb

Slovenija za izobraževanje in usposabljanje preko aktivne politike zaposlovanja in drugih ukrepov pomoči šolajočim, podjetjem in posameznikom namenja precejšnja sredstva. MDDSZ je za leto 2010 povečalo sredstva za aktivno politiko zaposlovanja na 134 mio EUR, pri čemer je za usposabljanje in svetovanje namenjenih 1/3 teh sredstev. Dodatna sredstva za izobraževanje zagotavljajo še MŠŠ in MVZT in nekatera druga ministrstva. Povečevanje obsega sredstev ne bo imelo učinkov na zmanjševanje neskladja med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela, če ne bo predhodno jasno določeno, katera znanja trg oziroma gospodarstvo sploh potrebuje, oziroma bo potreboval v prihodnjih letih. Opraviti je potrebno natančno analizo trga dela ter na podlagi razvojnih usmeritev gospodarstva predvideti bodoče potrebe in sredstva namenjena povečevanju konkurenčne sposobnosti posameznikov na trgu dela usmeriti v točno določene programe, ki podpirajo gospodarski razvoj. Večina evropskih držav redno izvaja aktivnosti povezane z napovedovanjem trenda povpraševanja po poklicih, še posebej pa se je vloga pravilne opredelitve bodočih potreb okrepila v času krize. Prav zato so nekatere države kot npr. Finska razvile nove modele, sredstva za izvedbo analiz in prognoz pa zagotovile iz evropskega socialnega sklada. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da pripravi analizo stanja na trgu dela z napovedjo bodočih potreb in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca, nato pa na podlagi ugotovitev usmeri sofinanciranje v podporo programom, ki zagotavljajo pridobitev ustreznih znanj po katerih bo povpraševanje v prihodnje največje.

1.5 Koriščenje sredstev iz Evropskega socialnega sklada (ESS) in Evropskega globalizacijskega sklada (EGS)

Z namenom čim večje podpore kriznim ukrepom je Evropska komisija prilagodila delovanje ESS. To je bila priložnost tudi za posamezne države, da redefinirajo svoje operativne programe, kar so mnoge tudi storile in zagotovile financiranje dodatnih programov. Prav tako je bilo novim razmeram prilagojeno delovanje EGS, iz katerega je 12 držav v letu 2009 pridobilo 152 mio EUR predvsem za zaposlene, ki so izgubili delo na področju avtomobilske in tekstilne industrije ter gradbeništva. Slovenija te možnosti ni izkoristila in ni prilagodila programov in poenostavila postopkov črpanja sredstev ESS niti ni uporabila možnosti, ki jih ponuja EGS za reševanje problematike odpuščenih delavcev. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da dopolni Operativni program razvoja človeških virov 2007 – 2013 z novimi programi, ki bodo namenjeni podjetjem

za ohranitev delovnih mest in zaposlenim, ki so ostali brez zaposlitve za lajšanje njihovega socialnega položaja v roku enega meseca. Prav tako Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da iz Evropskega globalizacijskega sklada zagotovi dodatna sredstva za reševanje problematike ljudi, ki so ostali brez zaposlitve zaradi krize. **1.6 Okrepitev služb za zaposlovanje**

Vse države EU so takoj in bistveno okrepile delovanja javnih služb za zaposlovanje. Število oseb, ki so na voljo za pomoč brezposelnim se je povsod znatno povečalo, ustanovljene so bile nove enote na terenu, pristop do reševanja problemov brezposelnih je bolj individualiziran, okrepilo pa se je tudi sodelovanje z agencijami za zaposlovanje iz zasebnega sektorja. Ne glede na splošno zahtevo po zmanjševanju zaposlenih v javnem sektorju, mora država brezposelnim v času njihove ekonomske in s tem povezane osebne krize ponuditi primerno podporo, za kar potrebuje ustrezno število usposobljenih oseb. Dejstvo je, da se je število brezposelnih v primerjavi z lanskim letom podvojilo. Preobremenjenost zaposlenih v službah za zaposlovanje vodi do slabše kvalitete storitev in s tem posredno poslabšanja situacije v kateri se nahajajo brezposelne osebe. Ukrep povečanja zaposlenost v službah za zaposlovanje naj bo časovno omejen, zaposlitve naj se pretežno realizirajo preko javnih del. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da ustrezno kadrovske okrepi službe za zaposlovanje v roku enega meseca. **1.7 Dvig minimalne plače**

Razmerje med minimalno plačo in socialnimi prejemki, ki jih oseba lahko prejme, če je ostala brez zaposlitve, je nestimulativno za iskanje dela. Ocena življenjskih stroškov je pokazala, da le ti bistveno presegajo neto minimalno plačo, ki znaša 459 EUR, medtem ko življenjski stroški znašajo 562 EUR. Dvig minimalne plače ni nujen le zaradi dejstva, da s tako nizko plačo ni mogoče pokriti osnovnih življenjskih stroškov, ampak je nujen tudi za ohranitev dostojanstva ljudi. Minimalno plačo je potrebno zvišati, ob tem pa tudi natančneje opredeliti pojem minimalne plače in pogoje za njeno izplačilo oziroma pridobitev. Dvigu minimalne plače je potrebno prilagoditi davčne olajšave, ki morajo omogočati, da je minimalna plača neobdavčena oziroma, kot je določeno v poglavju davčni sistem, da je neobdavčena plača do 600 EUR neto. Zvišanje minimalne plače je nujno tudi z vidika prestrukturiranja podjetij in ustvarjanja delovnih mest z višjo dodano vrednostjo. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da spremeni oziroma dopolni Zakon o minimalni plači ter Zakon o dohodnini in jih predloži Državnemu zboru v roku enega meseca. **1.8 Nadaljevanje uvedbe koncepta varne prožnosti**

Za uresničitev ciljev reforme delovnega prava, ki bo vodila v trajnostno rast s številnejšimi in boljšimi delovnimi mesti je potrebno nadaljevati proces vzpostavljanja koncepta varne prožnosti, ki se je pričel s spremembo Zakona o delovnih razmerjih 2007. Nujno je vzpostaviti okolje v katerem bodo ljudje lažje in hitreje našli delo, podjetja pa enostavnejše sprejemala odločitve o novem zaposlovanju in odpuščanju. Med potrebnimi nadaljnjimi področji, ki zahtevajo spremembo so tako odpovedni roki, stroški odpravnin in uvedba večje prožnosti pri urejanju

delovnega časa. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da spremeni oziroma dopolni Zakon o delovnih razmerjih in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

1.9 Spremembe na področju urejanja varstva brezposelnih

Vzporedno s spremembami ZDR je potrebno modernizirati zakon, ki ureja pravice in obveznosti ob izgubi zaposlitve. Brezposelnim je potrebno zagotoviti ustrezno varnost v času iskanja zaposlitve, ki pa mora biti povezana z obveznostmi nezaposlenega do aktivnega iskanja zaposlitve in vključevanja v procese izobraževanja in usposabljanja. Treba je uskladiti razmerje med nadomestili, ki jih prejema starejši z daljšo delovno dobo in nadomestili, ki jih prejema mlajši s krajšo delovno dobo ter tudi zaposlenim z delovno dobo krajšo od enega leta in zaposlenim za določen čas zagotoviti pravico do pridobitve nadomestila. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa spremeni oziroma dopolni Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti in ga predloži Državnemu zboru v roku enega meseca.

IV. PROTIKRIZNI UKREPI V JAVNI UPRAVI IN Z NJENO

POMOČJO1. Zniževanje obsega sredstev za plače za dva odstotka letno v celotnem

javnem sektorju Prejšnja vlada je relativno uspešno zniževala število zaposlenih v civilnem delu državne uprave in s približno enakim uspehom na tem področju nadaljuje tudi Pahorjeva vlada. Vendar civilni del državne uprave predstavlja le del javnega sektorja (dobro desetino), tako da zmanjševanje samo v tem segmentu nima pomembnejših učinkov na zniževanja javne porabe. Ukrep je treba razširiti na celoten javni sektor oziroma na tisti del javnega sektorja, ki ga kot ustanoviteljica obvladuje država. V drugih delih javnega sektorja (zdravstvo, šolstvo, kultura, sociala) je treba najprej uvesti enako metodologijo spremljanja števila zaposlenih kot v državni upravi (AJPEŠ-ova metodologija je za namene kontroliranja števila zaposlenih neprimerna) in nato postaviti letne cilje. Koordinacijo projekta bi moralo prevzeti ministrstvo za javno upravo, pri čemer bi bil za vsak resor odgovoren predvsem resorni minister. Merljivi cilji (kadrovske kvote) bi morali biti s strani resornih ministrstev določeni za vsakega proračunskega uporabnika posebej. Vlada bi morala na trimesečni ravni spremljati realizacijo in sprejemati sprotne ukrepe. Podatki o realizaciji bi morali biti na pregleden način sproti objavljeni na spletni strani predsednika vlade in ministrstva za javno upravo. Znižanje števila zaposlenih bi po resorjih dosegali skladno z značilnostmi kadrovske strukture (npr. šolstvo – zniževanje sorazmerno zniževanju števila učencev in dijakov, zdravstvo – zmanjševanje v segmentu administracije). Vsakoletni cilj bi bil znižanje obsega sredstev za plače v primerjavi s preteklim proračunskim letom. Za proračunske uporabnike, ki bi presežali te okvire, bi uvedli avtomatičen ukrep blokade zaposlitev, v primeru večjih odstopanj pa bi vlada naložila takojšnje zmanjšanje števila zaposlenih z ugotavljanjem presežnih javnih uslužbencev. Znižanje števila zaposlenih za 2% bi pomenila znižanje stroškov za plače na letni ravni za cca. 70 mio EUR. Ocenjujemo, da je mogoče projekt izvajati do pet let in doseči skupno zmanjšanje za cca. 10%, kar bi v plačni masi v celotnem javnem sektorju pomenilo preko 300 mio EUR na letni ravni.

2. Spremembe v

strukturi plač v javnem sektorju Pomemben vir povečevanja obsega plačne mase v javnem sektorju so napredovanja. Uredba o napredovanju v višje plačne razrede ne vsebuje omejitev (kvot) za nadpovprečne ocene delovne uspešnosti, zato napredovanje postaja vse bolj avtomatično, kar je v nasprotju z intenco zakona o sistemu plač v javnem sektorju. Vlada bi morala nemudoma spremeniti uredbo tako, da bi omejila delež nadpovprečnih ocen – največ 10% ocen odlično in največ 30% ocen zelo dobro. Napredovanje bi tako postalo nagrada za resnično nadpovprečno delo, proračuni in zdravstvena blagajna pa bi lahko na letni ravni prihranili 20 do 40 mio EUR. Hkrati bi morala vlada v pogajanjih o usklajevanju plač za naslednja leta (2011 in 2012 – leto 2010 je žal zamujeno, ker je dogovor o usklajevanju že sklenjen) vztrajati na tem, da se del uskladitve plač nameni povečanju vrednosti plačnih razredov (in s tem fiksnih plač), del pa povečanju mase za delovno uspešnost. Na ta način bi večji del plač postal odvisen od delovne uspešnosti. Trenutno je zaradi vladne odločitev oziroma dogovora s sindikati masa sredstev za delovno uspešnost žal zamrznjena, kar vodi v uravnilovko. Opozoriti velja, da zakon o sistemu plač v javnem sektorju omogoča stimulatívno nagrajevanje (tudi do 67% osnovne plače), seveda pod pogojem, da so na voljo sredstva. Ker se plačna masa ne sme zviševati, ampak se mora zniževati (z zmanjševanjem števila zaposlenih in omejitvijo napredovanj), je edina rešitev za dvig mase za stimulacije sprememba strukture plače na opisani način.

3. Odpravljanje administrativnih ovir Vlada bi morala nadaljevati z odpravljanjem administrativnih ovir z enako intenzivnostjo, kot je bila prisotna na tem področju v preteklem mandatu. Upoštevati bi morala vse predloge obrtno-podjetniške zbornice za poenostavitve postopkov, zlasti pa omogočiti plačilo vseh dajatev podjetij z eno »položnico« oziroma na en račun ter deregulirati gospodarske dejavnosti s črtanjem obveznega pridobivanja obrtnih in drugih dovoljenj za vse dejavnosti razen za tiste, ki povzročajo tveganja za življenje in zdravje ljudi. Nemudoma bi morala poenostaviti postopke na področju varstva pri delu, prostorskega planiranja in okolja – gre za tri področja, ki jih gospodarstvo ocenjuje kot birokratsko najbolj kritična. Takoj bi bilo treba narediti seznam vseh podatkov, ki jih morajo podjetja pošiljati raznim institucijam javne uprave in zagotoviti, prečistiti seznam teh podatkov (črtati nepotrebne) in zagotoviti, da se podatek sporoča enkrat samkrat in da se lahko sporoči preko enotnega spletnega portala. S tem bi lahko Slovenija postala vodilna država EU na področju, ki mu Evropska komisija posveča posebno pozornost – področju t.i. informacijskih obveznosti (information obligation) podjetij. Nadaljevati bi bilo treba tudi poenostavitve za državljane – na primer:

- s prepovedjo »monopolov« tiskanih obrazcev, ki jih morajo državljani kupovati v knjigarnah, kar podaljša opravke pri organu javne uprave (obrazci bi morali biti obvezno na voljo na lokaciji upravnega organa) in
- z obveznostjo uslužbencev upravnih organov, da na željo stranke namesto izpolnjevanja obrazcev sami vpišejo podatke stranke v informacijski sistem, nato pa natisnejo izpolnjeni obrazec vloge in ga dajo državljanu samo v podpis. Tako bi dokončno ukinili vsakršno

izpolnjevanje obrazcev s strani državljanov.

4. E-uprava Slovenska e-uprava je po meritvah Evropske komisije letos padla z 2. na 5. mesto, kar je sicer še vedno odlična uvrstitev, vendar če se bo nadaljevalo padanje s takim tempom, bomo do konca mandata Pahorjeve vlade padli na nivo evropskega povprečja. Treba je nadaljevati z razvijanjem e-storitev, zlasti pa odpraviti zaostanek na področju e-javnih naročil in e-sociala. E-javna naročila morajo zagotoviti popolnoma elektronske postopke javnega naročanja – ne le objavo, ampak tudi dajanje ponudb v elektronski obliki, elektronsko administrativno preverjanje ponudb, naročanje preko kataloga izdelkov in obratno dražbo (licitiranje za najcenejšega ponudnika). E-sociala mora omogočiti centralno bazo podatkov, relevantnih za socialne transferje (dohodki prosilca, dohodki družinskih članov, nepremično in premično premoženje, že odobreni transferji). E-sociala po sistemu vse na enem mestu (sistem je bil uspešno uveljavljen za registracijo in zagon s-p. jev in gospodarskih družb – ta projekt je prejel celo priznanje OZN) ne bi le poenostavila, skrajšala in pocenila postopkov tako za državljane kot za državo, ampak bi tudi znatno zreducirala zlorabe in s tem prinesla velike proračunske prihranke. Predlagamo tudi uvedbo e-naročanja osebnih dokumentov za vse tiste, ki so v zadnjih petih letih oddali fotografijo za katerikoli osebni dokument. Fotografija se shrani v informacijskem sistemu in lahko velja še pet let in v tem času lahko državljan z uporabo digitalnega potrdila naroči novo osebno izkaznico, potni list, vozniško dovoljenje... **V.**

PREDLOGI PROTIKRIZNIH UKREPOV V KMETIJSTVU

Stanje v slovenskem kmetijstvu je zaskrbljujoče. Med prejemniki družbenih pomoči kot edinem viru preživetja je pomemben delež kmečkega prebivalstva. Po zadnjih dostopnih podatkih je med vsemi kategorijami prejemnikov 11 % kmetov. Njihov slab gmotni položaj je povezan z neugodno velikostno strukturo slovenskih kmetij in posledično slabim gospodarskim potencialom. Le 2,5 % kmetij ustvarja paritetni dohodek za enega ali več zaposlenih v kmečkem gospodinjstvu, v splošnem pa je dohodek kmeta za dva do trikrat manjši kot dohodek zaposlenega v drugih primerljivih dejavnostih. Delež starejše generacije (65 let in več) se med kmečkim prebivalstvom hitro povečuje: leta 1991 je bil 15,3 % leta 2003 in 2005 pa že 20 %, medtem ko se delež mlajše generacije do 24 let vztrajno znižuje: s 33,5 % v letu 1991 na 25 % v letu 2005. Predlogi ukrepov:

1. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da tekoče in takoj izvede izplačila vseh ukrepov kmetijske politike, najprej KOP in nato plačilnih pravic in tako zmanjšanje likvidnostnega krča v kmetijstvu (sosednja Avstrija večino teh sredstev že izplačala) in odprtje Kop-a za kmetije, ki se želijo vključiti v ta program. Zdaj je odprt samo Ukrep EK (ekološko kmetovanje) drugo pa je zaprto.
2. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da takoj izplača pomoč po programu »de minimis« mlekarnjem in pridelovalcem krušnih žit za leto 2009 in razširi ter poveča to pomoč v letu

2010 še za druge pridelave in prireje ter čim prej pripravi razpis za leto 2010.

3. Državni zbor priporoča Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov, da kmetijam na hribovitih in gorskih območjih podeli v upravljanje čim več državnih gozdov in tako okrepi njihovo ekonomsko moč in poveča možnost njihovega preživetja v času krize.
4. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da pripravi dodatne ustrezne sistemske ukrepe, ki bodo omogočali slovenskemu kmetu preživetje, obdelovanje zemlje in pridelavo zdrave slovenske hrane, še posebej bio prirejo mesa in mleka ter bio pridelavo poljščin. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da pripravi Zakon o generični promociji kmetijskih in živilskih proizvodov in ga predloži Državnemu zboru v roku treh mesecev.

VI. PROTIKRIZNI UKREP NA PODROČJU PROMETA

1. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da pripravi in izvede delno privatizacijo podjetij, v katerih ima država oz. SOD in KAD deleže v lastništvu (Luka Koper, Intereuropa, SŽ, aerodromi, prevozniki). To je praktično mrtev kapital z vplivom politike na poslovanje, posledica je netržno vodenje današnjih uprav. Pridobila bi se denarna sredstva za investicije in razvoj ter strateški partnerji pomembni za večjo prisotnost na tujih trgih. Poljska npr. računa iz tega naslova na 9 mld. EUR do konca 2010, s katerimi zagotavlja lastno udeležbo pri črpanju EU sredstev. Današnja oblast deluje na povezovanju Luke Koper, Interevropo in Viator Vektor-ja, kar je po standardih EU nesprejemljivo, ker gre za reševanje slednjega.

VII. PROTIKRIZNI UKREPI V ZDRAVSTVU

1. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da pripravi in izvede celovito informatizacijo zdravstvene dejavnosti na celotnem območju RS; potrebno bi bilo vzpostaviti enoten in celovit elektronski ambulantni karton za vsakega zavarovanca ZZZS, ki posameznega zavarovanca sledi na celotnem območju RS in je interaktivno dostopen vsakemu zdravstvenemu delavcu, ki je odgovoren za zdravljenje zavarovanca. Ta enotna in celovita elektronska bolnišnična zdravstvena dokumentacija vključuje v elektronski obliki tudi vso slikovno diagnostiko, laboratorijsko diagnostiko, posege. Integralni del elektronskega kartona mora biti tudi cenovni del, kjer je vsaka storitev ločeno ovrednotena s strukturirano ceno. Sistem mora omogočiti celovito obvladovanje poslovnega sistema in povezljivost med vsemi institucijami in Ministrstvom za zdravje.
2. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da predvsem na ambulantnem področju bolj sprosti podeljevanje koncesij in s tem poveča konkurenco med posameznimi izvajalci. Prvotni predlog novele Zakona o zdravstveni dejavnosti uvaja preživete institucije in zavira iniciativo, konkurenčnost in kakovost. Ob upoštevanju ekonomskih zakonitosti bi bilo potrebno doseči večjo stabilnost financiranja zdravstvene službe in bolj stimulatивно okolje za večjo zavzetost izvajalcev za pacienta.

3. Državni zbor RS priporoča Vladi RS, da odpravi Aneks št. 1 k Dogovoru za leto 2009 in javnemu zdravstvu dodelit pogodbeno določena sredstva. Preostale izgube javnih zdravstvenih zavodov, ki so posledica slabega poslovanja, pa naj ustanovitelj ne krije iz svojih proračunskih sredstev, ampak naj se krijejo na način, da ZZZS tem zavodom odobri dodatni program in jim s tem omogoči, da svojo izgubo odpravijo z dodatnim delom. Nesprejemljivo je, da ZZZS rešuje likvidnostne težave zdravstvene blagajne tako, da samovoljno in pavšalno zniža cene zdravstvenih storitev ter s tem ogrozi finančno stabilnost javnega zdravstva.

VIII. UKREPI NA PODROČJU OKOLJA IN PROSTORA A. Razlogi za ukrepe na področju okoljske in prostorske politike

Kriza je čas, ko je potrebno s kratkoročnimi ukrepi pravočasno in učinkovito reševati trenutne probleme. Hkrati je to čas, ki ga je mogoče izkoristiti za dolgoročnejshe strukturne spremembe, ki so potrebne zaradi spremenjene družbene situacije in s tem povezanimi novo zastavljenimi cilji. Osrednje vprašanje obstoja in razvoja človeštva je prilagajanje na podnebne spremembe in zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov. Tako se ukrepi na finančno-gospodarsko krizo in podnebne spremembe medsebojno prepletajo in dopolnjujejo, cilj pa je skupen: razvoj odgovornega socialno-tržnega trajnostnega gospodarstva. **B. Predlogi ukrepov - Okolje in podnebne spremembe**

1. Priprava celovite strategije in akcijskega načrta za ukrepanje na področju podnebnih sprememb Takoj je potrebno začeti s celovitim ukrepanjem na področju podnebnih sprememb: priprava celovite strategije, akcijskega načrta in nato takojšnje izvajanje ukrepov. Strategija mora biti pripravljena prej, preden so sprejeti posamezni sektorski akcijski načrti ali odločitve o posameznih projektih, ki bodo imeli velik vpliv na izpuste toplogrednih plinov v Sloveniji (npr. izgradnja energetske infrastrukture). Celovita horizontalna strategija mora vključevati prilagajanje na podnebne spremembe in zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov. Zajeti mora vse sektorje, ki kakorkoli posegajo na ti dve področji: industrija, energetika, podjetništvo, R&R, promet, kmetijstvo, turizem, šolstvo, informacijska družba, kulturna dediščina, itd. Hkrati mora odslkavati uravnoveženost trajnostnega razvoja: konkurenčnost, okoljski in socialni vidik. V središču ukrepanja morajo biti prizadevanja za varčevanje, učinkovito upravljanje s produkti in storitvami (materiali in energija), ekološke inovacije, učinkovita raba energije in povečanje uporabe obnovljivih virov energije. Pri pripravi strategije morajo biti upoštevane zaveze Slovenije v Kjotskem sporazumu in direktivah ter uredbah EU iz podnebno-energetskega paketa. Tako bodo morale biti na novo opredeljene strateške smernice razvoja nekaterih sektorjev, med najpomembnejše sodijo: energetika, promet, industrija, R&R in kmetijstvo. DZ RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa pripravi strategijo ukrepanja Slovenije na področju podnebnih sprememb in jo predloži DZ v roku štirih mesecev. DZ RS priporoča Vladi

RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa pripravi akcijski načrt ukrepanja Slovenije na področju podnebnih sprememb in ga predloži DZ v roku šestih mesecev.

2. Urad za podnebne spremembe mora začeti z aktivnim delom Ocenjujemo, da je obstoječa organizacijska struktura neustrezna za spopadanje s podnebnimi spremembami. Vlada je ustanovila službo za podnebne spremembe, ki pa ima zgolj omejene pristojnosti in se še ni lotila vsebinskega dela. Dodeliti se mu morajo dovolj velike pristojnosti za uresničevanje zavez Slovenije v evropskem in mednarodnem prostoru, poleg tega mora imeti pristojnosti učinkovite koordinacije dela različnih ministrstev. Urad mora imeti kadrovske zasedbe, ki bo omogočala hitro in strokovno korektno pripravo strateških in izvedbenih aktov Slovenije na tem področju. Z izvajanjem teh nalog v Sloveniji že pošteno zamujamo. DZ RS priporoča Vladi RS, da v skladu z vsebino navedenega ukrepa dopolni kadrovske strukture urada ter mu dodeli ustrezne pristojnosti. Državnemu zboru poroča o ukrepu v roku enega meseca.

3. Priprava in spremembe razpisov za učinkovito rabo energije OVE Pripraviti je potrebno razpise, s katerimi bo investitorjem olajšana izvedba projektov za izboljšanje energetske učinkovitosti in vlaganje v OVE (potrošnja) iz strukturnih skladov. Razpisi morajo biti namenjeni pravnim in fizičnim osebam (gospodinjstva). Postopki za pridobitev finančnih sredstev morajo biti spremenjeni tako, da bodo učinkoviti in jasni, zahteve v razpisih pa realne (mnogo potencialnih investitorjev nas je opozorilo na preozke ali neživiljenjske zahteve v razpisih). DZ RS priporoča Vladi RS, da mu v roku enega meseca poroča o ukrepanju v skladu z zgoraj navedeno vsebino.

4. Uvedba inovativnega financiranja Proučiti je potrebno možnosti za inovativno financiranje in le-to tudi uvesti. Primer takega financiranja je financiranje obnov stavb z odplačili, porazdeljenimi na več let, na osnovi prihrankov pri stroških z energijo. DZ RS priporoča Vladi RS, da mu v roku enega meseca poroča o ukrepanju v skladu z zgoraj navedeno vsebino.

5. Uvedba zelenih javnih naročil Z zelenimi javnimi naročili v javnem sektorju se doseže več ciljev hkrati. Najprej to služi kot zgled in širjenje vrednot v družbi. Nadalje lahko z javnimi naročili, ki upoštevajo učinkovito rabo energije, javni sektor srednjeročno varčuje ne le pri porabi energije temveč tudi pri stroških za energijo. Dolgoročno so pozitivni učinki še mnogo večji (npr. z zahtevami po vgradnji OVE v javne stavbe). Pomembno pa je tudi dejstvo, da se na tak način ustvari večje povpraševanje, ki omogoča hitrejši in konkurenčni prodor na trg »zelenim« dobrinam in storitvam. Vlada naj pripravi načrt za izvajanje zelenih javnih naročil v javnem sektorju in ga začne izvajati še v letu 2010. DZ RS priporoča Vladi RS, da mu v roku enega meseca poroča o ukrepanju v skladu z zgoraj navedeno vsebino.

6. Priprava programa trajnostnega razvoja na področju Natura2000 Pripraviti je potrebno program trajnostnega razvoja na področju Natura2000 ter ga povezati s programom LIFE+. Dosedanji pristop zaviranja projektov na tem področju je nesprejemljiv in je v neskladju z vizijo tega evropskega programa. Prebivalcem v teh okoljih je potrebno nuditi perspektivo, da na teh področjih ostanejo. Na ta način se prepreči »praznjenje« podeželja in izseljevanje v mesta. Posebne zakonske obravnave mora biti deležen prostor na meji Nature 2000 – posebno z vidika interdisciplinarnih obravnave in uzakonitve optimalne rešitve. DZ RS priporoča Vladi RS, da v

roku šestih mesecev pripravi program trajnostnega razvoja na področju Natura 2000.⁷

Omogočiti zeleni razvoj podeželja Potrebno je pospešeno sprejemati ukrepe za »zeleni« razvoj podeželja (npr. z različnimi ukrepi spodbujati prehod na eko kmetijstvo, vzpostaviti ustrezen nadzor, omogočiti dodatne možnosti zaslužka na ekološko nesporen način, preusmeritve v druge kulture, itd.). Zaradi relativno nizke izobrazbe kmečkega prebivalstva organizirati kmetijske službe tako, da bodo »prišle h kmetu«. Zmanjšanje trošarin na traktorsko gorivo in druge kmetijske stroje zvišati na 100%. Izplačila po ukrepih skupne kmetijske politike se morajo v najkrajšem času približati tekočemu letu. Zaustaviti zmanjševanje količine obdelovalnih površin (z 800 kvadratnimi metri na prebivalca smo na repu Evropskih držav) npr. z združevanjem in povečevanjem zemljiških posesti: uvesti ukrepe, ki bodo spodbujali obdelavo sedaj neobdelanih zemljišč. DZ RS priporoča Vladi RS, da mu v roku enega meseca poroča o ukrepanju v skladu z zgoraj navedeno vsebino.

8. Zmanjšanje količine odpadkov in njihovo recikliranje Problem Slovenije je, da se količina odpadkov letno povprečno povečuje za okoli 4%, kar je ena največjih rasti v EU. Drug vidik je ravnanje z odpadki, kjer sicer po podatkih SURS predelamo čez 60% odpadkov, toda obstaja vprašanje realnosti podatkov (s terena prihajajo informacije, da se odpadki sicer pobirajo ločeno, toda nato se odložijo »na črno« kot nepredelani). Tretji problem v zvezi z njimi je, da se procent predelanih odpadkov ne povečuje. Četrty vidik je, da je Slovenija po deležu predelave komunalnih odpadkov med najslabšimi v EU, saj odložimo kot nepredelano kar 75% teh odpadkov. Peti vidik so divja odlagališča, ki z vidika poseljenosti Slovenije in njene ranljivosti predstavlja velik problem (npr. z vidika podtalnice). Ministrstvo za okolje in prostor mora pripraviti akcijski načrt odlaganja odpadkov in ločenega zbiranja odpadkov z jasnimi obvezami-kazalniki, ki bodo zagotavljali zmanjšanje skupne količine odpadkov in komunalnih odpadkov za 3% letno ter povečali njihovo predelavo s povečanjem 3% letno. Vlada naj skupaj z občinami pripravi evidenco divjih odlagališč, akcijski načrt za njihovo odpravo in sanacijo zemljišča. Hkrati mora zagotoviti pravočasno sprejemanje aktov za umeščanje odlagališč ter sežigalnic odpadkov v prostor. Vlada naj o izvedenih ukrepih poroča Državnemu zboru po enem letu.

9. Posodobitev postopkov javne razprave V slovenskem prostoru je potrebno okrepiti demokratično odločanje z vpeljavo postopkov, ki v večji meri vključujejo stroko ter javnost, in z izboljšanjem politične kulture, da so predlogi resno obravnavani. V pripravo strateških dokumentov za trajnostni razvoj mora biti vključena tudi stroka iz gospodarstva, znanstveno-raziskovalnega sektorja ter nevladnih organizacij. Javna razprava mora biti dovolj dolga, da ljudje lahko pripravijo mnenja o predlogih, pripravljalec dokumenta v javni razpravi mora ob zaključku razprave narediti analizo predlogov in predstaviti, katere predloge bo upošteval in katerih ne, v smislu strateškega razvoja Slovenije. Na tak način sprejeti dokumenti bodo trajnejše narave, poleg tega pa bo javnost pravočasno in korektno obveščena o umeščanju objektov v prostor. Na ta način se zmanjša verjetnost za širjenje negativnih, napačnih ter zastrašujočih informacij med ljudmi, kar vodi do preprečevanja umeščanja kakršnihkoli objektov v prostor s strani (mnogokrat maloštevilčnih) civilnih gibanj. DZ RS priporoča Vladi RS, da v skladu z

vsebino navedenega ukrepa posodobi postopke javne razprave ter o tem poroča Državnemu zboru v roku enega meseca.**C. Predlogi ukrepov - Prostorska politika**

10. Posodobitev postopkov za umeščanje objektov v prostorProučiti je potrebno postopke in podzakonske akte za umeščanje objektov v prostor ter jih popraviti tako, da bodo ustrezni izzivom sodobnega časa (npr. ustrezno in pravočasno vključevanje javnosti v postopke). Poleg tega je postopke za umeščanje objektov v prostor potrebno poenostaviti, tako da bodo le-ti učinkovitejši in preglednejši. S pravilniki in drugimi podzakonski akti se morajo določiti tehnični parametri glede oddaljenosti novo načrtovanih objektov glede na obstoječe objekte in sicer tako, da bo objektivno zagotovljeno varovanje pravic do okoljskih dobrin uporabnikom obstoječih objektov, hkrati pa zagotoviti izdajo gradbenega dovoljenja, če bo investicija izpolnjevala vse parametre iz zgoraj navedenih pravilnikov in podzakonskih aktov. S tem bi preprečili zaustavljanje investicij z neutemeljenimi pritožbami.Dopolniti je potrebno zakonodajo tako, da se prepreči gradnja na področjih:

- ki so na ali ob ali pod plazovitim terenom,
- ki bi z gradbenim posegom presecale posamezne vrste zemljin in s tem omogočile vdor vode skozi vodo nepropustne plasti,
- ki so prenizko glede na 200 letne vode bližnjih vodotokov,
- namenjenih za razliv poplavnih voda.

Vsakdo, ki bi kršil ta del zakonodaje, bi moral biti odškodninsko odgovoren za vso nastalo škodo. Predpisati se mora prioritetni šest mesečni rok za obravnavo vseh postopkov v zvezi z določitvijo in izplačilom odškodnine oškodovancu. DZ RS priporoča Vladi RS, da mu v roku enega meseca poroča o ukrepanju v skladu z zgoraj navedeno vsebino.**11. Potrjevanje občinskih prostorskih načrtov**Izboljšati je potrebno upravljanje na področju prostorskega urejanja, vključno s takojšnjo podporo občinam pri pripravi in sprejemanju svojih prostorskih aktov. Močno je treba pospešiti potrjevanje Občinskih prostorskih načrtov (OPN), saj so ti nujen pogoj za uspešno črpanje evropskih sredstev.V postopku potrjevanja OPN bi moral organ, ki je potrjuje OPN , prejeti vse pripombe, ki so bile dane v postopku javne obravnave. DZ RS priporoča Vladi RS, da ministrstvo zaključi postopek obravnave posameznega občinskega prostorskega načrta najkasneje v šestih mesecih od dneva prejema. Kot zaključek postopka se smatra potrditev ali utemeljena zavrnitev OPN. O uvedenih ukrepih mora vlada poročati DZ v treh mesecih.**12. Preprečevanje poplav in erozije**Ponovno je potrebno preučiti strategijo za preprečevanje poplav in erozije (strategijo izvajanja vodne direktive) in jo prilagoditi novim razmeram, pri čemer se naj strategija pripravi tudi z vidika Načrta prilagajanja na podnebne spremembe.MOP mora takoj opraviti pregled področij, namenjenih za izliv poplavnih voda ter ukrepati tam, kjer so ta področja delno ali v celoti zasuta. Inšpekcijske službe morajo bolj učinkovito nadzirati posege na različna področja.DZ RS priporoča Vladi RS, da mu v šestih mesecih predloži strategijo.**13. Pospešiti**

zaključevanje postopkov na ministrstvu Izboljšati je potrebno svetovanje strokovnih služb za črpanje evropskih sredstev. Slovenija mora kot članica EU izvajati zahtevno evropsko zakonodajo. Ocenjujemo, da so postopki za pridobivanje dovoljenj predolgi in preveč kompleksni, delavci v državnih službah pa prevzemajo vlogo tistega, ki pripravljeno gradivo zavrača, namesto da bi delovali v vlogi svetovalcev, ki pomagajo čim prej izpeljati postopke do konca. Takšno stanje je značilno za okoljska dovoljenja, prostorska dovoljenja ter za postopke za črpanje evropskih sredstev. DZ RS priporoča Vladi RS, da mu v roku treh mesecev poroča o ukrepanju v skladu z zgoraj navedeno vsebino.

14. Skrb za enakomeren razvoj Slovenije Takojšnje ukrepanje in podpora ministrstva pri problemih nesorazmerja med povečanim številom prebivalstva na nekaterih območjih in pomanjkanjem nekaterih nujnih infrastrukturnih objektov. Na državnem nivoju bi bilo potrebno poskrbeti, da bo že pri načrtovanju novih stanovanjskih naselij načrtovana tudi ustrezna infrastruktura (vrtci, šole, domovi za starostnike, zdravstveni domovi). DZ RS priporoča Vladi RS, da mu v roku treh mesecev poroča o ukrepanju v skladu z zgoraj navedeno vsebino.

15. Uvedba pokrajin Nadaljevati in izpeljati je potrebno projekt oblikovanja pokrajin, ki so nujen prostorski in zlasti razvojni člen med državo in lokalnimi skupnostmi.